SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1986
OKTÓBER

BOHUMIL HRABAL

Zajos magány

színmű

Fordította: Varga György

'SZEREPLŐK

FŐNÖK
HANTA (ejtsd : Hanytya)
CIGÁNYASSZONY
CIGÁNYLÁNY
CIGÁNY
MANCINKA (ejtsd: Mancsinka)
CIGÁNYLÁNYKA
PROFESSZOR
KÖLTŐ
PÉNZTÁROS
VASUTAS
ÓRIÁS
SEKRESTYÉS
HÁROM MUNKÁS HÁROM
KANÁLISPUCER
HÁROM FÉRFI
HULLADÉKPAPÍR-GYŰJTŐK *(Lehetnek a műszakból, jegyszedők, ruhatárosok (stb.)*

ELSŐ RÉSZ

A Főnök körülnéz, egy létrán a Pénztáros ereszkedik lefelé

FŐNÖK Hová ilyen korán reggel, pénztáros uram?
PÉNZTÁROS Tegnap szelvényeket hoztak ide tőlünk. *(Egy papírrakásban turkál)*
FŐNÖK Nagyon helyes, úgyis mi vagyunk a legközelebbi begyűjtőhely.
PÉNZTÁROS Csakhogy mi azt hittük, hogy a már lejárt szelvényeket *hozzuk* ide maguknak, de tévedés!
A lejártak nálunk vannak, mi meg azokat hoztuk ide, amik még érvényesek.
FŐNÖK Nekünk az tökmindegy.
PÉNZTÁROS De nekünk nem, szeretnénk visszakapni őket.
FŐNÖK Ugyan már, nálunk valamit megtalálni! Azok a maga szelvényei rég be vannak bálázva, talán már be is vannak vagonírozva, ugyan nálunk valamit megtalálni, (az pont olyan, mintha gombostűt keres-ne egy szénakazalban.
PÉNZTÁROS Na, jól nézek ki, tönkre vagyok téve, az ügyfeleinknek szelvények kellenek, nekünk meg az irodában csak azok a lejártak vannak.
FŐNÖK Ez szomorú, ide mit lehet tenni? Rosszabb volna, ha egymillió hiányozna a kasszából. Mint hiány, érti?
PÉNZTÁROS Tudom, egymilliós hiányra rögtön rábukkan az ember, de egyszer az történt, hogy húsz fillér hiányunk volt. Ezt a húsz fillért hárman kerestük egy álló hétig mindenféle papirosokon. Már a vonat alá akartam ugrani.
FŐNÖK Na látja, tíz kiló szelvény ehhez képest semmiség.

Hanta egy létrán mászik le a pincébe, a Főnök és a Pénztáros másik kettőn fölfelé mennek

Én meg e miatt az ember miatt ugranék legszívesebben a vonat alá... Na mi van, tanácsos úr, hogy aludtunk, hogy aludtunk?
HANTA Köszönöm kérdését, kissé elaludtunk, tudja, hogy van az.
FŐNÖK A nagysúr elaludt, de ezt a disznóólat itten már rég be kellett volna bálázni. Jaj, istenem, pénztáros uram, milyen, de milyen élet lehetne itten, ha ez az alak rendesen melózna !
HANTA Ugyan, ne vegye a szívére, már egy negyed százada dolgozom papírzúzalékkal és makulatúrával, nem gondolok semmi másra, nem beszélek semmi másról, nem élek semmi mással, mint ezzel a papírral. Ez az én love storym. Tudom én, főnök, hogy féltékenykedik, mert akaratom ellenére lettem művelt, olyan veszélyesen művelt, hogy azokhoz a lexikonokhoz vagyok hasonlatos, melyekből életem során legalább tíz mázsát zúztam be. (Korsó vagyok hát, telve eleven vízzel, mert ez alatt az idő alatt az olvasás által annyira összefonódtam önmagammal és a körülöttem lévő világgal, hogy voltaképpen nem is tudom, mely gondolatok a sajátjaim, *és* melyeket olvastam ki a könyvekből, merthogy én tulajdonképpen nem is olvasok, én fölcsippentek egy szép mondatot, és szopogatom, mint a cukorkát, mintha egy kupica Fernet konyakot, míg szét nem árad bennem, mint az alkohol. Itt van például Hegelnek ez a mondata : Terhes vagyok ... Hát nem gyönyörűséges, pénztáros uram, maga is terhes né-ha? Én terhes vagyok, én vemhes vagyok !egyfolytában, úgy, mint Hegel...
FŐNÖK Menjünk !innen, pénztáros uram, mert még aztán egyik hibát fogja csinálni a másik után abban a maga biztosítójában. Maga is látja, milyen életem van nekem itten. Ez mind attól a vedeléstől van, Hanta !
HANTA Főnök, de ha egyszer havonta annyi, de annyi mázsa könyvet préselek össze, és hogy erőt merítsek ehhez az istennek tetsző munkához, hát iszom, és ez alatt az idő alatt biztosan megittam annyi sört, hogy azzal tele lehetne tölteni egy ötvenméteres úszómedencét. Akaratom ellenére lettem hát bölcs, agyam egyenlő a hidraulikus prés földolgozta gondolatokkal, az ötletek báláival, ám bizonyára még szebbek voltak azok az idők, amikor még nem voltak könyvek, mikor még minden gondolat az emberi emlékezetbe íródott be, és szájról szájra terjedt, akkoriban emberi fejeket kellett volna bezúzni, de az sem ért volna semmit, mert az igazi gondolatok a levegőben, az emberen kívül vannak, aztán meg benne is, mint a tészta a laskaleveses kannában ...

A Főnök és a Pénztáros fölmásznak a létrákon, Hanta pedig a magáén teljesen lejön

Rám, ezekre a fejemben lakozó szép gyermekeimre hulladékpapír zuhog, könyvek, érvénytelen műsorfüzetek, menetjegyek, undorító, tiszta vér papír a hentesüzletekből, szobafestőkbtől összemaszatolt újság, üres cementeszsákok, fényképészműtermek keménypapír-hulladékba, születés- és névnapi jókívánságok, idejétmúlt újévi üdvözletek, leós, jégkrémes és negrós papírok, a világnak minden szemete és hulladéka, és én mindezt kitartóan összepréselem, mert a fölülről alázúduló, hiába nyomtatott papír áradatában időnként föl-fölvillan egy véletlenül ide keveredett gyöngyszem, egy könyv, egy könyvgerinc... És én rögtön lecsapok rá, és egy ládába teszem a többi gyöngyszem mellé, melyeket aztán hazaviszek, és este meg éjjel olvasom őket, és így vagyok akaratom ellenére művelt.

Hanta magában beszél, de monológjának felétől a létrákon ott áll a Cigánylány meg a Cigányasszony — egy fiatal és egy öreg — vállukon nagy batyu hulladék papír. Most egészen lejönnek, kiszórják batyuik tartalmát. A Cigánylány rögtön hanyatt veti magát a hulladék papírban, és élvetegen dohányizik, mintha csak enné a füstöt

CIGÁNYASSZONY Ó, Hanta úr, maga mindig azzal dicsekszik, amit maguk tudnak, de azt mi, cigányok már rég elfelejtettük, igen, elfelejtettük, csak a szép, szomorú szemünk maradt meg, iiigen, a szemünk.

HANTA A múlt hónapban idehoztak nekem hat mázsa Manet-, Rembrandt-, Cézanne-reprodukciót... azt a boltot, ahol ezeket a reprókat árulják, elöntötte a víz, mert eltört a központifűtés-cső. Így aztán minden bálám oldalát ezekkel a híres képekkel cicomáztam, és ráadásul minden bála mélyébe egy könyvet raktam.

CIGÁNYASSZONY *(rágyújtott, és hanyatt vágta magát a papírba, most meg kéjesen fújja a füstöt)* Figyeljen csak ide, Hanta úr, sóók, sóók évvel ezelőtt maguk itt még kőbaltával, meg állatbőrbe bugyolálva rohangáltak, de nekünk, cigányoknak valahol ott keleten királyságunk volt, már túl voltunk a második pénzreformon, és mindezt a szomszédaink úgy irigyelték tőlünk, hogy elüldöztek minket abból a mi királyságunkból, és addig kergettek, hogy egész idáig szaladtunk, iiigen, idáig. És mindazt, amit tudtunk, csak a fejünkben hoztuk.

HANTA Minden egyes bálába, mint valami értékes relikviát, egy nyitott könyvet raktam, és csak egyedül én tudom, hogy hol nyugszik egy Schiller, egy Goethe, egy Hölderlin, hogy hol fekszik egy Hegel vagy egy Nietzsche. Így hát, lányaim, én kedves boszorkáim, bizonyos értelemben nemcsak önmagam művésze, de nézője is vagyok egyszerre, és ezért vagyok már reggeltől olyan megnyomorított és fáradt, és hogy pótoljam, amit így kiadok magamból, hát iszom, a kancsó söröket a Husenskytől hordom, és az úton a kocsmába arról álmodozom, hogyan is fog kinézni a következő bálám.

CIGÁNYASSZONY Csak hogy tudd, én sosem olvasok, viszont tudok tenyérből jósolni, de ez még semmi, Hanta uram, tudok kártyát is vetni, maguk még nem is voltak, de mi, cigányok már tovább írtuk a fáraók könyvét, iiigen, Hanta úr, mi, a középkori Bohemia cigányai folytatjuk a régi Egyiptom papjainak jóslatait... Én értek az állatövek jegyeihez is.

HANTA Akkor figyelj csak, én abban a jegyben születtem, mint Vincent van Gogh, a Kos jegyében. Mit szólsz te ehhez?

CIGÁNYASSZONY Mi úgy olvassuk az állatövek jegyeit, mint te a könyveidet, ez a mi olvasmányunk. Azokat, akik a Kos jegyében születtek, a Mars uralja, jelük a tűz, a tavasz kezdete, a Kos jegyében van Anglia és Szíria, a városok közül Firenze és Marseille. A Kos jegyében született Leonardo da Vinci, Josef Haydn és Marlon Brando...

HANTA Leonardo da Vinci és én, ugyanaz alatt a csillagzat alatt?

FŐNÖK *(arca egy kis idővel ezelőtt fönt bukkan elő, majd egypár fokkal lejjebb ereszkedik a létrán)* Hanta, az isten szerelmére, dolgozz! Micsoda képtelenségeket pofázik neked ez a jósnő! Fönt az udvar tele van, te meg itt cigányokkal hemperegsz és álmodozol!

A cigányok megijednek, meghajolnak a Főnök felé, összeszedik a cókmókjukat, és elindulnak fölfelé

CIGÁNYASSZONY *(lefelé is meghajol)* Szíria és Marlon Brando!

HANTA Vincent van Gogh és Leonardo da Vinci! *(Fogja a ládán heverő uzsonnáját, és föladja a csomagot a cigányoknak)* Uzsonnázzanak meg, zsíros kenyér, hagyma. Nekem már elég a sör is.

A Cigányasszony átveszi a kis csomagot

(Gondolataiba merülve hulladék papírt rak a présteknőbe és megtapossa) Ha majd nyugdíjba megyek, ez az én masinám velem együtt megy majd, spórolok rá, megveszem a cégtől, mint egy szarkofágot viszem a bácsikám kertjébe, és ott, abban a kertben, nyugdíjasként, a fák alatt naponta egyetlen bálát készítek majd, de az aztán olyan bála lesz, mint egy szobor, egy művészi alkotás, és csakis az inspiráció hatása alatt fogok dolgozni, otthon egy tonnányi szép könyvem meg repróm van, akkor majd megmutatom, hogy mit is tudok én, csak való vágyaim ritmusában fogok dolgozni, ott, a bácsikám kertjében megengedhetem majd magamnak a produktív magamaradottság luxusát, igaz, én sosem vagyok magamra maradott, én mindössze egyedül vagyok, egy gondolatokkal benépesült magányban, egy zajos magányban élek... a végtelenség és az örökkévalóság számkivetettségében, mert a Végtelen és az Örökkévaló kedvüket lelik az olyan emberekben, mint én... és ez kezd tudatosulni bennem, már most tudom, mert egyedül én tudok úgy visszatérni az idők ölére, mint Leonardo da Vinci... Mennyire másképpen és más volt azelőtt minden, szombatonként fel voltunk cicomázva, az udvar fölseperve, az országutat is fölsöpörték előttünk, délután a nadrágomat vasaltam, mint a többi fiú, a cipőmet boxoltam, még a talpát is, bár falun laktunk... a vasalódeszkára fektettem a nadrágot, hogy először a kitérdelt éleket vasaljam ki egy nedves vászondarabon át, de először vizet hörpintettem egy pohárból, és a vásznat ezzel a vízzel spricceltem be, és vasaltam, aztán tiszta inget vettem, hozzá mindig nyakkendőt, fölhúztam a nadrágot, felvettem a zakót és a zoknit, meg a cipőt, és alkonyatkor elindultam a falu vége, az alvégi kocsma előtt fekvő dorongok felé, két nagy kocsma is volt minálunk, mindkettőben tekepálya... mikor kiléptem a házunkból, anyu mindig követett tekintetével, egypárszor megfordultam, ő integetett és mosolygott, hogy milyen jól festek... *(Az egész szombat délutáni rituálét mélyen gondolataiba merülve adja elő, a hulladék papírt tapossa, gesztusaival, mimikájával álmodozik)* Este van.

Távoli zene szól

Táncmulatságon vagyok, az, akire vártam, épp most jön.

Mancinka tényleg jön

Ő Mancinka, és mögötte copfjába font szalagok lobognak, szól a zene, Mancinka és énköröttem feszülő szalagok és pántlikák terülnek szét, csak egymással táncolunk. Hát lehetséges ez, ekkora boldogság, Mancinka, hát lehetséges ez?

MANCINKA Ez nem boldogság, ez valóság.

HANTA Te, akinek minden ujjára jut egy!

MANCINKA Választottam, Jindřich, téged választottalak.

HANTA Inkább adnám életemet, mintsem azt a képeslapot, amit a boleslavi búcsúból küldtél nekem!
MANCINKA Ott jöttem rá egyszerre csak, mennyire szeretlek.
HANTA Engem megrémít ez a szerelem, én félek ennyi boldogságtól.
MANCINKA Én ezt már régebben tudtam, sejtettem, már amikor együtt jártunk iskolába, már gyerekfejjel tudtam ezt.
HANTA És miért egy képeslapon írtad meg, hogy szeretsz, és hogy csak a halál választhat el minket egymástól, és hogy ezt már most tudod, egyszer s mindenkorra?
MANCINKA Mert már mint kislány szerettelek, és sejtettem, hogy te leszel az én végzetem, és ezért hölgyválasznál is te leszel a párom...
HANTA Igen!

Alig kezdődik el a hölgyválasz — új zene — Mancinka a boldogság és a lehunyt szemek táncforgatagában hirtelen elsápad, nyugtalan lesz

MANCINKA Ki kell mennem, muszáj kimennem, csak egy pillanatra!
HANTA És mikor visszajött a kocsmaudvarról *(Mancinka tényleg visszajön)*, hideg volt a keze, és táncoltunk tovább, jól megforgattam, hogy mindenki lássa, hogy illik nekünk ez a tánc, és mikor Mancinka szalagjai és pántlikái a levegőben lobogtak, egyszer csak látom, hogy a táncosok abbahagyják a táncot, hogy undorodva, némelyek meg örömmel hátrálnak tőlünk, hogy végül már senki más nem táncol a kis csillár alatt, csak én Mancinkával, és odaugrott hozzánk Mancinka rémült mamája, megfogta, és kivonszolta a teremből, aztán évekig nem láttuk, nem hallottuk egymást, mert Mancinka, amilyen izgatott volt a hölgyválasztól, és attól, amit egymásnak mondtunk a táncmulatság előtt, annyira meghatódott, hogy kiszaladt az alvégi kocsma budijába, ahol a fekália piramisa a deszkát verdeste, és ahogy ráült, megmártotta szalagjait és pántlikáit ennek a vidéki latrinának a tartalmában, aztán meg mit sem sejtve visszaszaladt a táncterembe, és addig táncoltunk tovább, míg boldogságomban úgy meg nem forgattam, hogy szalagjai és pántlikái bepancsoltak mindenkit, akit elértek... Így hát Mancinka, az ártatlan Mancinka, aki egy képeslapon ígérkezett el nekem, ahelyett, hogy megőrizte volna dicsőségét, viselnie kellett a szégyent, amelyről nem tehetett, mert az, ami vele történt, emberi volt, túlságosan is emberi, és erről Jirásek professzor úr egy könyvet is írt felnőttek és szerelmesek számára: A hirtelen hastáji megbetegedésekről... És Mancinka családja elköltözött, mert Mancinkát kezdték Szaros Mancának hívni... Fenékig ürítettem a keserű poharat... *(Kiissza a korsóban lévő sört)* Elugrom sörért!

Hanta egy létrán fölfelé tart, egy másikon a Főnök mászik lefelé a Cigányasszonnyal és a Cigánylánnyal, ezeknek vállán megint ott a hulladék papírral teli batyu, terhüket a földre dobják

FŐNÖK *(mint valószínűleg máskor is, magánkívül van, hogy a Cigánylányt látja. Először is a mérlegre állítja, igazgatja a mérlegen, közben megtapogatja a derekát, a vállát)* Nos, gyermekem, mint mindig, most is először a kislány súlyát mérjük meg, és megint felírjuk az ajtótokra. Micsoda? Nem hiszek a szememnek. Ötvenhat kiló, tegnap óta felszedett egy kilót.
CIGÁNYLÁNY Biztos attól van, hogy pont most ittam meg egy liter limonádét.
FŐNÖK Azt majd holnap dönti el a mérleg! És most, gyermekem, most viszont maga mér meg engem!

A Főnök hancúrozik, maga lép föl a mérlegre, de a Cigánylány nem tudja, hogy kell lecsapni a mérlegkar kallantyúját. A Főnök ugrabugrál, és ujjával a mérleg mutatójára bök, közben meg hátulról fejét a Cigánylány hajába fúrja és beleszagol

Hányszor kell még megmutatnom! Itt a mutató, ez mutatja a kilókat, na, ne féljen! És így kell lecsapni a kallantyút, és kész is! Na most még egyszer, egyedül! Én meg fölállok a mérlegre. *(Felszökken a mérlegre, a mutató fölé hajol, és cukorpofákat vág a Cigánylányra, nevet, és mint egy szarvas, úgy bőg a plafonra)* Jó, végre, igen, most sikerült, na, menynyit nyomok? Kilencvenhat kilót? Akkor leadtam ötöt, de semmi fogyókúra, ezt mind ez a Hanta gyötörte le rólam. Ha csak eszembe jut, lefogyok fél kilót. De mit csinált maga ott lenn? Tud horoszkópból jósolni? Hanta és Leonardo da Vinci meg Marlon Brando?
CIGÁNYASSZONY És maga mikor született, uram?
FŐNÖK Szeptember huszonegyedikén, na és most, cigánylánykám, megmérjük a derékbőséget, a mellbőséget, mintha valami szépségverseny lenne itt az udvaron.
CIGÁNYASSZONY Ugye engem is megmér? Ugye megmér engem is azzal a centivel?
FŐNÖK Maga már testi fejlődésének végére ért, maga már a szellem, a szellemek birodalmába tartozik, a rejtett szépségű erők közé.
CIGÁNYASSZONY Akkor figyeljen csak, uram, magát a Merkur tartja hatalmában, imád minden földit, éjszakait, a nőket. Magát a teste alsó fele uralja, azt meg a Vénusz állatöve.

A Főnök a Cigánylány mellbőségét méri, egy pillanatra megmerevedik, mert kissé megdöbbenti az, amit a Cigányasszony mond

A betegségek, melyeknek ki van téve, mind a Vénusz jegyében fogantak, úgymint: gyomor, kólikától szenved...
FŐNÖK Ez mind így igaz, de a Hanta miatt van, csak rá gondolok, még ha vasárnap is, már okádok, és kiokádom a vasárnapi ebédet, addig rókázom, míg ki nem hányom az utolsó csepp nyálamat is.
CIGÁNYASSZONY A szűz Vénusz jegyében kormányoztatott Törökország, Svájc, Nyugat-India, és a maga jegyében olyan városok vannak, mint Jeruzsálem, Babilon, Párizs.
FŐNÖK Honnan tudja? Párizs, az volt az én városom, még mielőtt jött vóna a fordulat éve, én a Čedok igazgatója voltam. Úgy voltam Párizsban, mint otthon, csak kiszáll a pályaudvaron, vagy már a repülő lépcsőjén érzi a nők és a szabadság szellemét. Törökországba meg csak azért szoktam azelőtt repülni, hogy lássam, hogy a rétek ott pont úgy virágoznak, mint a szőnyegeik... Tegye a csomagját a mérlegre.
CIGÁNYASSZONY *(a mérlegre dobja a batyuját, kicsit hátrább lép, hogy lássa a mutatót, és látja, hogy alig húsz kilót mutat)* És a híres emberek, akik magával egy jegyben születtek, a következők: Savonarola, Richelieu bíboros, Erzsébet királyné...
FŐNÖK Micsoda? Greta Garbo? Ezt meg hogy találta ki? Ő volt a kedvencem, mert John Gilberttel játszotta Anna Karenyinát, és én még ma is, ha szépet álmodom, hát Vronszkij vagyok, a tiszt, a szeretőm meg Greta Garbo mint Anna Karenyina... de én oldalról néztem a mérleget... nézzenek oda, ma kilencven kilója van, az annyi mint tizennyolc korona, most meg lemérjük, mit gyűjtött a mi cigánylányunk, akinek pont olyan a mellbősége, a derékbősége, a csípőbősége, mint amilyen a Greta Garbónak volt... *(Leméri a másik batyut is, a vállon átvetve egy centi lóg, ismét ujjong)* Ilyen karcsú derék, ilyen törékeny vállacskák, és nézzenek oda, elbír ötvenhat kilót...

A Főnök kihúzza a fiókot, az asztalra rakja a pénzt, de jön a Cigány, kezében bambuszbot, orrán okuláré, az orra alatt bajuszka, jól öltözött, kétsoros zakóban jár, a vállán egy szíjon fényképezőgép lóg. A Cigány besöpri a pénzt. A Cigánylány meghajol előtte, a köténye zsebéből egy kefét húz elő, és gondosan, kínos alapossággal és alázattal lekeféli a Cigány zakóját

CIGÁNY És most már kialkudtam nektek egy csomó papírt az áruházban, van vagy két mázsa.

CIGÁNYASSZONY, CIGÁNYLÁNY Köszönjük, máris megyünk.

CIGÁNY És hogy adjunk valamit emlékbe a főnöknek, lefényképezlek vele benneteket.

FŐNÖK De hisz már vagy tízszer lefényképezett bennünket.

CIGÁNY Színes lesz, a filmet Nyugat-Németországba küldöm előhívatni.

A Cigány a mérleg mellett beállítja a Főnököt, a Cigánylányt meg a Cigányasszonyt, a keresőn át nézi, vajon jó pozitúrában vannak-e, egypárszor megigazítja a fejüket, a Főnök igyekszik elővenni legszebb mosolyát, így vigyorog oldalról a Cigánylány arcába, a Cigányasszonytól pedig elhúzódik... Végül a Cigány exponál. A Cigánylány térdre veti magát előtte, és kötényével iszonyú gondosan kipucolja a cipőjét, a Cigány teátrális pózba vágja magát, és a másik cipőjét is odatartja

FŐNÖK Anna Karenyina és Vronszkij, a főszerepben Greta Garbo és Frederic March...

CIGÁNY Figyelem! Színes!

A Cigány magára mutat, mosolyog, a cigányok a Főnökkel fölmásznak egy létrán, egy másikon pedig Hanta mászik lefelé egy kancsó sörrel

HANTA Az én portrém, tudom, zseniális emberek megemésztett gondolatai, na ja, de az én portrém azok az események is, melyeket csak én éltem át... Jött a hír, hogy anyám haldoklik. Biciklin mentem haza, és mert szomjas voltam, leszaladtam a pincébe, fogtam egy köcsög aludttejet, mohón ittam, és egyszer csak látom, hogy velem szemben a felszínen két szem úszik... aztán az a szempár eltűnt bennem, és a lábánál fogva épp hogy csak ki tudtam húzni egy rángatózó békát... kivittem a kertbe, aztán olyan nyugalommal ittam meg az aludttejet, amibe a béka pottyant, mint Leonardo da Vinci. Mikor anyu meghalt, egyetlen könnyet sem ejtettem, csak mikor láttam, hogyan száll a krematórium füstje az égbe, akkor sírtam e szépség láttán, azon, ahogy anyám a mennyekbe száll, és mert egy ismerősöm dolgozott a krematóriumban, hát lementem a pincébe, és néztem az ember utolsó dolgait. Ez az én barátom kiválogatta a csontokat, és egy darálóval megőrölte őket, anyámat is megdarálta, és berakta földi maradványait egy pléhdobozba, és én csak álltam, és Sandburg verstöredékére gondoltam, hogy az emberből végül mindössze egy kis foszfor marad, ami egy doboz gyufára elég, és annyi vas, amennyiből egy kampósszeget lehetne kovácsolni, olyat, amilyenre egy ember fölakaszthatná magát. Egy hónap múlva, mikor aláírásom ellenében megkaptam anyu urnáját, és mikor azzal az urnával a bácsikám kertjébe léptem, a bácsi felkiáltott:

VASUTAS Húgocskám, hát így térsz vissza hozzám? *(Megsaccolja az urna súlyát)* Te, valahogy kevés maradt az anyádból, hisz életében hetvenöt kilót nyomott!

HANTA Lemértem, és kiszámoltam, hogy anyu hamvainak öt dekával nehezebbnek kéne lenniük.

A bácsi fölrakja az urnát az almáriumra

Egyszer aztán nyáron, mikor a karalábét kapálta, a bácsinak eszébe jutott anyám.

VASUTAS Figyelj csak, a húgocskám nagyon szereti a karalábét *(fogja az urnát, és egy késsel kinyitja)*, én meg az ő hamvaival szórom meg a karalábéágyást...

HANTA Aztán a karalábét, azt a kék karalábét megettük... Mikor ezeket a könyveket préselem itt, mintha bezúzott klasszikusok koponyáját és csontjait őrölném egy darálón, miként azt egy oly híres és szomorú, és épp ezért annyira igaz mondat mondja... Olyanok vagyunk, mint az olívabogyó, csak összetörve adjuk ki önmagunk legjavát... *(Meditál, dolgozik, sört iszik, a homlokát törölgeti).* Én imádom a felhőszakadásokat, így hát azt is szeretem, mikor a pirotechnikusok egész háztömböket röpítenek a levegőbe, nem tudok betelni azzal az első másodperccel, mikor megemelkednek a falak a tetővel együtt, és egy kicsit mintha fölugranának, mint egy gyerek, meg aztán azzal a szemvillanásnyi idővel, mikor ezek a házak egy századmásodpercig állva maradnak, és aztán ez az egész méltóságteljesen összeomlik, mint egy szépasszony földre hulló ruhája, mint egy óceánjáró kazánrobbanás után, ahogy megáll, majd a víztükör plafonján át gyorsan süllyed a mélyre... Könyvek pusztulnak el kezem alatt a présben, és én nem vagyok több egy gyöngéd hentesnél, mert a kiválasztott könyvek megtanítottak a pusztulás élvezetére. Ez a prés veleme együtt megy nyugdíjba, a bácsikám kertjének fái alá... ez az egész tulajdonképpen az ő ötlete volt, kár, hogy nem nekem jutott elsőnek eszembe...

Megjelenik a nagybácsi. Vasutas-egyenruha van rajta

VASUTAS Negyven éven át húztam föl és eresztettem le a sorompókat, állítottam a váltókat a szakaszomon, még gyorsvonatoknak is, és volt egy szép ellentervem, hogy ha majd nyugdíjba megyek, hát veszek magamnak egy kiselejtezett kis blokkberendezést. És így is történt, hazavittem a kertembe, és a barátommal, egy masinisztával vettünk a roncstelepen egy Ohrenstein és Koppel márkájú kis gőzöst, egy olyan kis masinát, amilyen a Poldi kohóban az adagolóteknőket húzta, és sínt fektettünk a kertbe, az is a roncstelepről volt, és... minden szombaton befűtöttük a mozdony kazánját, egypár kis kocsit kötöttünk utána, és így közlekedtünk, és gyerekeket szállítottunk, akik olyan lelkesek voltak az egésztől, mint mi...

Bejön két vasutas, és vonatot játszanak a bácsival. Hanta mélyen meghatódva nézi őket, szinte könnyekig meg van hatva. Zene

HANTA A Nílus folyó istenéhez hasonlatos gőzmozdony, mint egy kis figurákkal teleszórt, fekvő, antik szépfiú... És valahol itt, e világ közepén, kis és nagy gyerekek között áll majd az én présem, melyen több mint negyedszázada dolgozom...

FŐNÖK *(felülről behajol, a létrán állva siránkozik)* Hanta, az istenér', fogd vissza magad! Már látomásaid vannak a piálástól, delíriumban vagy, olyasmit is kezdesz már látni, amit normális ember nem láthat, spiritiszta vagy, fantaszta, rögeszmés...

HANTA Menjen a fenébe, főnök, ugyan hol tartana ma fantázia nélkül az emberiség? Meglehet, úgy beszél a fantáziáról, mint ami lehetővé teszi, hogy a halottakat óriásként támassza föl, így a történelem is egy lírai újjászületés... Hát végezheti valaki ezt az undorító munkát fantázia nélkül?

A Főnök lemászik

Uram isten, ki átkozta el így a kétkezi munkát? Megyek, kiszellőztetem a kobakom és a tüdőm, bár a friss levegőn mindig köhöghetnékem van...

FŐNÖK Hanta, az istenért...

Hanta kimászik a pincéből, de rögtön lemászik egy másik létrán a csatorna-pincébe, melyet hatalmas szennyvízcsövek szelnek át. Itt három, kezeslábasba öltözött férfi ül, és csendben eszeget. Hanta, ahogy lemászik hozzájuk, köhécsel, köhög, mikor odaér a három emberhez, mély lélegzetet vesz, egypárszor beszívja, kifújja a levegőt, megnyugszik, elgyötört arca kisimul

ELSŐ KANÁLISPUCER A nagy patkányháború...

MÁSODIK KANÁLISPUCER De amint véget ér, a győztes hatalom rögtön dialektikusan kettéválik.

HANTA Legszívesebben a csatornatisztítókkal barátkozom. *(Rájuk mutat, köhög)* Ugyan kérem, én már megszoktam a pincelevegőt, a tiszta levegőn csak meggebednék. Nos, barátaim, ti bukott angyalok, hogy haladtok a doktori disszertációitokkal?

ELSŐ KANÁLISPUCER Föltártam, és most leírom, miként tartanak a prágai kloakák vándorpatkányai étekmestert, előkóostolót, és hogy ezért a méreg sem árt nekik...

MÁSODIK KANÁLISPUCER Én meg azt állapítottam meg, hogy minden száz patkányra jut egy patkányölő patkány, egy úgynevezett killer, aki összetartja a többieket, és ügyel éberségükre.

HARMADIK KANÁLISPUCER Én mindennap feljegyzem, hogy mi folyik a kanálisokban, és statisztikai módszerekkel kimutatom, hogy vasárnap merőben más fekália ömlik át, mint hétfőn, és ez óvszerek előfordulása alapján egy grafikont készítettem arról, hogy mely prágai negyedekben közösülnek a legtöbbet.

HANTA Átkozott kölkei, ennek örülne csak Schelling, aki azt írta: Az ember az, amit eszik. Meg Szókratész, ez a szörnyű gúnyolódó, akit Nietzsche ki nem állhatott, az a Szókratész, aki azt mondta: A kurafiság a különben foglalkozás nélküli emberek foglalkozása... De az, amit a patkányokról mondtatok, az lenyűgöz...

ELSŐ KANÁLISPUCER A vándorpatkányokról, Hanta, mert a patkányok a Prága összes kloakáiban lezajlott háborút már rég elvesztettékk, a vándorpatkányok diadalmas győzelmet arattak...

MÁSODIK KANÁLISPUCER Hanta, kapaszkodj meg, pont most szakadtak a győztesek két részre, két klánra, és kezdődik elölről megint ugy,anaz a patkányháború.

HARMADIK KANÁLISPUCER És most már nem is annyira arról van szó, hogy kié lesz a csatornák minden szemete, hanem arról, hogy a patkányok azért ölik egymást, mert ez egy természeti törvény, az életért vívott harc most is folyik, és a jövendő győztes klán újra két részre szakad... és így, kedves Hanta, a világ a maga egészében egy pillanatig sem sántít vagy döcög, mert különben összeomlana...

A kanálispucerek elmennek

HANTA *(megáll, megfordul)* Én is megnyugodtam, földerültem, és most testemmel, lelkemmel tudom, hogy az ég nem emberséges, és igaza van Hegelnek, hogy az egyetlen, amitől a világon irtózni lehet, az az, ami elmeszesedett, a merevvé vált, a halódó formáktól, hogy az egyénnek, de a társadalomnak is akkor van joga az életre, ha meg tud fiatalodni a harc által, így élhet aztán tovább... *(Elmegy)*

FŐNÖK *(lent, a pince alján keresi Hantát és dühöng)* Hol vagy, te semmirekellő, te nyomoronc, te részeg disznó, te gazember, gyere már elő, hol vagy — gyere elő, te vandál... *(Kimegy, és újból csak szitkozódik)* Te lump, te semmirekellő, te gazember, te lajhár...

HANTA *(újra a saját elemében van, köhécselve mászik lefelé egy létrán a pincéjébe, a munkájához. Mély lélegzeteket vesz, ismét a számára oly kellemes zúzda-pince-levegőt szívja. Hozott magával egy újabb kancsó sört is. A Főnökhöz fordul)* ... és vasárnap merőben más fekália ömlik át, mint hétfőn...*(Hallgatódzik, aztán a lefolyócsőhöz lép, rátapasztja a fülét, szennyvíz zuhogását hallani, valahonnan föntről a vécék lehúzását, majd megint csak a szennyvíz iszonyú zuhogását)* ...Ah, hol vannak azok az idők, mikor ifjú voltam, mikor szombatonként a nadrágomat vasaltam, és nyakkendőt meg fehér inget hordtam, fehéret, mint a tej, mikor még volt erőm ahhoz, hogy öt évvel azután, hogy pántlikáit és szalagjait a falusi budiban mártotta meg, fölkeressem Mancinkát, ah, hol vannak azok az idők, mikor kértem, bocsásson meg, tudják, én, miként most is, én mindig mások bocsánatáért esedeztem, ugyanakkor csak annyira voltam bűnös, mint mikor Mancinka pántlikáit abba a fekáliába mártotta, és én kértem, hogy ezt bocsássa meg nekem, és síelni hívtam a hegyekbe, mert nyertem ötezer koronát, én már akkoriban sem szerettem a pénzt, inkább kölcsönkértem, semmint hogy nekem kelljen törődnöm a dohánnyal. Mancinka, bocsáss meg!

MANCINKA *(síruhában, síléccel jön be)* Megbocsátok, nem mentem férjhez az után a szerencsétlenség után...

HANTA Én meg meghívlak a hegyekbe, egy kiruccanásra Horni Miseckyre, a Renner-szállóba, erre a fehérbe öltözött vidékre...

Zene — tánc

Minden férfi irigyelte tőlem Mancinkát, én meg szórtam a százasokat...

Három, ünneplőbe öltözött férfi jön, kezet csókolnak Mancinkának

HÁROM FÉRFI Maga gyönyörű, csodálatos! *(Improvizálva)*

HANTA Ezen az estén minden férfi Mancinkának tette a szépet tánc közben, én meg konyakot rendeltem, a legjobban Jina gyáros kedvelte meg Mancinkát... Mancinka mindennap síelni járt az urak társaságában az Aranydombra, én meg közben kinn ültem a Renner-szálló előtt, egyesek már visszatértek a társaságból, és ebéd előtt még kiültek a nyugágyakba napozni, szinte mind foglalt volt, Jina gyárossal ülök, várjuk, hogy megjöjjön Mancinka, kicsit elidőzött a borókák, a törpefenyők mögött, biztos kilazult a kötése...

JINA GYÁROS Már jön! Látom! Ott, a törpefenyők mögött.

Mancinka, mint egy páva, úgy parádézik el a nyugágyak előtt, minden férfi őt nézi, ám ahogy elhalad a férfiak előtt, mindegyik megdöbben, aztán Jina gyáros hanyatt vágódik a nyugágyába

HANTA Szaros Manca. Azon az estén térden állva kértem Mancinka bocsánatát, mert mindennek én vagyok az oka, mert én nyertem azt az ötezret, mert az én bűnöm az is, hogy Mancinka, ahogy elsíelt a Renner-szálló napozó vendégei előtt, anélkül hogy észrevette volna, sílécén maga után húzta azt, amit emberi szükségből csinált azok mögött a törpefenyők mögött... Így hát Mancinka újra megtartotta szégyenét, anélkül, hogy kihasználta volna dicsőségét... miként ezt Lao ce mondja. *(Mosolyog, most teljes erőbedobással dolgozik, homlokát ingujjával törli le, nyakig van a munkában)*

KÖLTŐ *(kislányosan fiatal; egy létrán jön lefelé)* Hanta úr, teljesen összezavartam, amit tegnap mondott a stílusról meg a biztos művészetről...

HANTA Hát akkor figyelj csak, Pepicek, a stílus magánya az az, ami csak a tied, az, ami múltadból és biológiai személyiségedből adódó, míg a biztos művészet, avagy a művészet biztonsága azt jelenti, hogy a formák szabad polcáról olyant emelsz le, ami neked megfelel. Érted? A stílus magánya az Rimbaud, a biztonság az André Gide...

KÖLTŐ Miért nem ír, Hanta úr? Tudja, mennyire meglepné irodalmi közvéleményünket?

HANTA Figyelj, írjál, állandóan csak írjál, és ne törődj azzal, amit írsz, én már huszonöt éve szeretnék megírni egy könyvet, egy tökéletes könyvet, de amikor neki akarok kezdeni, egyszerre csak nem megy... Figyelj, könyörgök, írj és írj, az írástól megtisztulsz, begyógyulsz, ha állandóan írni fogsz, talán megírsz egy verseskötetet, és ez a kötet stílusának magánnyával, frissességével kenterbe veri az egész történelmet, érted?

KÖLTŐ Csak találjak kiadót, meg aztán nincs dolgozószobám sem.

HANTA Figyelj, ezt ne. Dolgozószoba? Einstein úgy írta meg a relativitás elméletét, hogy a felesége a

padlót súrolta, ő meg, ez az ördöngös hapsi, karján a gyerekkel fölváltva kevergette a sparhelten rotyogó mártást, és firkantott egy-egy megjegyzést egy papírlapra, és három hónap múlva cakkundpakk megvoltak a relativitás elméletének alapvonalai, világos? És figyelj csak, állandóan írj, és add a barátaidnak olvasni, és máris író, költő vagy. Egon Bondy egy szoba-konyhás lukban írta egész művét, néha a vécére ült be, a térdére gyúródeszkát fektetett, dolgozószobáik, könyvtáraik, szabad hétvégéik vannak, az íróasztaluknál fotografáltatják magukat, mögöttük egy falnyi könyv... és, érted?

KÖLTŐ Magnót kell hoznom, nekem rövid az eszem, az, amit mond, Hanta úr, az fantasztikus!

Egy nyíláson át egy zsákból valaki mindenféle papírt szór le. Ennek a papírnak-papírszórásnak a darab egész poétikájában afféle színházi konfetti szerepét kéne játszania. A konfettiforgeteg lassan leülepedik. Aztán előbukkan a Főnök arca

FŐNÖK Hanta, Krisztus szent sebére, délután jön a teherautó a bálákért. Nézz rám, hogy nézek ki miattad! Mintha egy húsdarálón darálnád az élettől már úgyis olyannyira elgyötört nemi szervemet, és ne rontsd itt meg nekem az ifjúságot, társadalmunk jövőbéli támaszát a perverzióiddal. És ne igyál annyit! Egyszer a piálástól még levágod a füled!

KÖLTŐ Tiltakozom.

FŐNÖK *(lemászik, és letérdel Hanta előtt)* Hanta, az isten szerelmére, így, térden állva könyörgök neked, szedd össze magad, míg nem késő, ne vedeld azokat a kancsó söröket, és melózz — ne kínozz engem, mert ha ez így megy tovább, halálra gyötörsz.

HANTA *(fölemeli a Főnököt)* Szedje össze magát, jóember, nem méltó önhöz, hogy így térdeljen, és ön bocsásson meg nekem.

FŐNÖK Hanta, van egy gigantikus prés, ami húsz olyat helyettesít, mint amilyenen te dolgozol. Az istenért, Hanta, menj, nézd meg! *(Elmegy)*

KÖLTŐ Tiltakozom. És miből merítsek ihletet?

HANTA Tiltakozás? Állandóan csak jajgatni, meg ujjal mutogatni akarsz, figyeld meg jobban az egyszerű embereket, nincs könnyű életük, és nem siránkoznak. Figyelj csak, mikor annyi idős voltam, mint te, én is szívesen tiltakoztam volna. Elmentem a polgármesterhez, és így kiáltottam: Szexuális szabadságot követelek. A polgármester meg csak nevetett. Így hát elmentem a csendőrőrsre, és megint csak ököllel kezdtem verni az asztalt, és így kiáltottam: André Breton nevében követelem — és az őrmester is ököllel csapott az asztalra, és így kiáltott: én meg azt követelem, hogy ne lőjenek az énekes madarakra...

KÖLTŐ Akkor hát mit tegyek, Hanta úr.

HANTA Légy alázatos, és figyelj.

KÖLTŐ A Hanta úr egy villámsújtotta ember.

MÁSODIK RÉSZ

Hanta egy kancsó friss sört hoz, kalapját a szemébe húzta, különben az első részben is, bármikor sörért ment, fölveszi ezt a kalapot, hordhat zöld napszemüveget a pincén kívüli fény ellen. Csöndesen odalép hozzá a Professzor, aki olyan vastag szemüveget hord, mint a szódásüveg alja

HANTA Így van ez.

PROFESSZOR A fiatalember ott van? Legyen jó ahhoz a fiúhoz, nincs könnyű dolga szegénynek, úgy dolgozik, mint egy bányában.

HANTA Legyek jó, legyek jó, de gonosznak kell vele lennem, mert megissza a sörömet.

PROFESSZOR Itt egy tízkoronás, csak legyen jó hozzá, örüljön, hogy nem olyan, mint a többi fiatal, akik mielőtt bevonulnak, megnősülnek, csinálnak két gyereket, miután meg leszereltek, mást se csinálnának, csak sört vedelnének, meg mindenféle zászlókat lobogtatnának, és ordítoznának: Hajrá, Slávia, hajrá. Sparta! Ennek a maga ifjoncának van érzéke a művészethez, és én ezt értékelni tudom, itt van még egy tízes, igyon egy gyomorkeserűt...

Hanta elveszi a másik tízest is, nézi, hogyan tapotózik maga körül a Professzor, Hanta söröskannával a kezében megelőzi, lemászik a pincébe, leveszi a napszemüvegét és a kalapját, bevizezi a haját, és egy nagy, zöld fésűvel megfésülködik. Dolgozik. A Professzor óvatosan, szinte hihetetlenül lassan mászik fokról fokra lefelé a létrán, leér, megpucolja a szemüvegét, ezt a pár szódásüvegaljat, körülnéz, majd vidáman bólint, és kezet nyújt Hantának

Hol az az öreg?

HANTA Hát, tudja, professzor úr, már oda vannak azok a bizarr elképzelései a boldogságról, a postaládában már csak gyászjelentéseket, fölszólításokat, bírósági idézéseket talál, se egy szerelmes levél, se egy szerelmes üzenet, se egy szerető nő küldte dicsérő okmány, köszönetet mondva a feladó ölének szépséges megtépetéséért, amit előtte még a hölgy pruszlikjának is meg kellett szenvednie.

PROFESSZOR Mert hogy ilyen szépen mondta, itt van tíz korona, hogy jobban menjen a keresés, van valamije a számomra?

HANTA Nézze meg a kosarat, meg azt a kis ládát... *(Fölemeli a söröskancsót, jóízűen isznak)*

PROFESSZOR Jézusom, ha ezt meglátja az az öreg!

HANTA Á, nem veszi az észre, hogy beleiszom, így próbálom a szerencsétlent újra lábra állítani... még egy kancsó, aztán már négykézláb fogunk itt a pincében mászkálni... ettől a piálástól gyakran az őskorba süllyed vissza...

PROFESSZOR Micsoda? Hihetek a szemüvegemnek? A Nemzeti Politika húszas, harmincas évekből való recenziói! Magának Engelmuellernek az aláírásával... Nahát, és ez, egy recenzió Miroslav Rutt tollából: Eugen O'Neill Szőrös Majma a Nemzeti Színházban Eduard Kohout úrral a főszerepben. Na, ez aztán telibe trafált, ezt aztán jól kihalászta, kipecázta! Itt van még egy ötkoronás, és még egy, hogy jobban menjen a keresés, de mondja, az az öreg, az az öregebb munkás még mindig olyan kutyaúl bánik magával?

HANTA Féltékeny rám, hogy fiatal vagyok, hogy még lelkesedni tudok, hogy jól pörög az agyam, tudja, neki már nincs valami sok agysejtje, már kétszer is kapott agymosást a Skála úrnál, tíz sorozat elektrosokkon esett át. Háromszor is letépte a Skála doktor antabuszát...

PROFESSZOR Ez aztán az újság, maga jó lélek, és maga... még együtt is érez vele, na, itt van még egy tízes, és keressen csak továbbra is szorgalmasan... *(Kezet nyújt Hantának, megsimogatja még mindig nedves haját, aztán egypárszor a létra mellé nyúl, de végül is kitapogatja az egyik fokot, és elindul fölfelé)*

HANTA *(meditál)* Így hát ezen a világon minden egyidejűleg előremegy, és vissza is tér, miként a kovácsfújtató... ugyanazon dolgok örök visszatérése, mint arról a Nietzschéék Fricije tanított engem, az a Frici, aki minden mértékéül az alkotó és teremtő személyiséget állította, hogy végül az őrülettől tudata szétessen Torinóban, a piactéren, az oly epedve várt huszadik század születésétől... ehhez az én munkámhoz nem elég az egyetemi végzettség, ide még teológiai szeminárium is kéne...

A Cigánylány meg a Cigányasszony lejönnek a létrán, lábujjhegyen járnak, biztos kitértek odafönt a mérlegnél a Főnök elől. Rögtön hanyatt vágják magukat, rögtön rágyújtanak, és kéjesen dohányoznak. Hanta odanyújtja nekik a söröskancsót. A Cigánylány élvezettel iszik, átadja a kancsót a Cigányasszonynak. Aztán csak gesztusokkal csábítgatja Hantát, hogy feküdjön mellé. Hanta engedelmeskedik, a Cigánylány a haját simogatja

CIGÁNYLÁNY Na, tata, jössz?

HANTA Még Sába királynője sem volt olyan szép, mint te.

CIGÁNYLÁNY Na, tata, mi lesz, jössz vagy nem jössz?

CIGÁNYASSZONY *(elfordul, a szoknyája alól kártyát húz elő, és eltöprengve keveri)* Tata, te olyan jó vagy hozzánk, minden uzsonnádat megosztod velünk, figyelj, te cseh, te nagyon sokat gondolsz arról, hogy ezt-azt tudsz, de mi, cigányok is tudjuk a magunkét, lehet, még többet is... El Gran Tarot esoterico, válassz ki négy kártyát és rakd ide őket...

Hanta és a Cigánylány átölelik egymást, Hanta húz négy kártyát, majd ismét a Cigánylány fiatal szemébe néz, átöleli a derekát

HANTA Ma nem fog menni, kisanyám, fáj a térdem.

CIGÁNYASSZONY Ez a kártya veled van, ez a kártya ellened, ez a kártya feletted, ez meg alattad... *(Megfordítja a kártyákat, és bólogat, Hantához fordul, és fölemelt mutatóujjal előadást tart)* A te kártyád La Luna, a hold, ez megfoganást, nyugtalanságot, konspirációt jelent, nosztalgikus természetű vagy, titkos ellenségeid vannak, enemigos ocultos, munkádért nem jár jutalom. Ez a másik kártya meg mindaz, ami ellened van, romok, a tízparancsolat, elhagyatottság, és óvd egészségedet veszélyes helyzetekben... Ez a kártya feletted az El Loco, az őrület, a dőreség, a butaság, az értetlenség, ez a kártya alattad meg az El Ciclo... a megújulás, a pozíciók teljes felfordulása... csillogás, de teljes elvakulás is... és most összeszámláljuk a kártyákat, és a többiek közül választunk ki egyet, és az csakis a te kártyád lesz, hallod?

Hanta fölemeli a Cigánylány hajába fúrt fejét

Los duos caminos, és ez a szerelem, de ez az érzelmi felfordulás is, hajótöröttség, búcsú, hallod? A tarokk-kártya, az el grand Tarot, sosem hazudik, ez a tudományok tudománya.

HANTA Hát persze, hisz a tarokk alapján festette azokat a híres képeit maga Hieronymus Bosch is! Egy Ars Magna című könyv inspirálta, amit a régi egyiptomiak és arabok nyomán Raymundus Lullus állított össze! Los dos caminos, az én kártyám a szerelem, a hajótöröttség, a búcsú!

Fönn, attól kezdve, hogy Hanta átölelte a Cigánylányt, a Főnök ijesztő arca bukkan elő

FŐNÖK Latrok putrijává változtattátok begyűjtőnket. Ugyan, a Hanta, az ugyanaz alatt a csillagzat alatt született, mint Van Gogh, de én, énnekem a szűz van a jegyemben, meg Greta Garbo, és én, aki olyan közvetlenül beszélek mindig veletek a mérlegnél, én, aki mérem a súlyotokat meg a cigánylány mellbőségét, és mindent följegyzek, hogy egy év elteltével értékelhessem a leányka testi és szellemi fejlődését, vagy épp ellenkezőleg... hát ezt, ezt, amit itt most látok, ezt nem érdemeltem! *(Visszahúzódik, de rögtön újra felbukkan az arca)* Igen, igen, nem érdemeltem, és ez fáj nekem.

CIGÁNYLÁNY De főnök, hogyan legyek hálás neki, ha egyszer olyan jó hozzánk, meg maga is olyan jó hozzánk, hát mi mást adhatnék maguknak, ha egyszer másom nincsen?

A Cigánylány és a Cigányasszony nem értik, miért háborodott így fel a Főnök, és zavartan másznak föl a létrán. Hanta meg van hatva, és mintegy az idők mélységes mélyébe mered.

Zene

HANTA Mindez már oly rég elmúlt, de most eszembe jut az én kis cigánylánykám, úgy a háború vége felé lehetett, éjszaka, a kocsmából, a Hausmannéktól jöttem ki, akkor csapódott hozzám, mint az árnyék, a nyomomban járt...

A Cigánylányka karcsú, mint egy kisfiú, mészpöttyökkel összefröcskölt konfenkcióruhában áll Hanta mögött, akit ez a visszaemlékezés teljesen elérzékenyít, ellágyít

Mindig a hátam mögött maradt, sosem hagyta, hogy bevárjam, vagy hogy elém kerüljön. Aszondom neki: menj haza, menj a tieidhez. A kocsiba.

CIGÁNYLÁNYKA Nekünk már nincsen kocsink, elvették a lovainkat, apa meg felgyújtotta a kocsit, a haját tépte, és amit kitépett, a tűzbe dobta.

HANTA Akkor menj haza apádhoz, a családodhoz!

CIGÁNYLÁNYKA Engemet senki se szeret közülük, annyian vagyunk, hogy anyánk meg se tud számolni minket, nem fogok hiányozni...

HANTA De nekem már mennem kell. Akkor hát, isten veled.

CIGÁNYLÁNYKA Én is arra megyek. Isten veled is.

HANTA Hát akkor itt, az utcasarkon elválnak útjaink, én amarra megyek.

CIGÁNYLÁNYKA Én is amarra megyek.

HANTA Na, hát én most már a házunk előtt vagyok.

CIGÁNYLÁNYKA Én is a házunk előtt vagyok.

HANTA Most meg már a házunk udvarán vagyok, ez az én lakásom ajtaja.

CIGÁNYLÁNYKA Én is itt lakom.

HANTA Így hát ajtót nyitottam, és beléptem a kis szobámba, és mondom: én már itthon vagyok. És árnyéka elsuhant mellettem. Bejött hozzám, és egy ágyban aludt velem, és mikor reggel fölébredtem, már el is tűnt, csak a szalmazsák volt még meleg utána. Aztán meg késő éjszaka jártam haza, éppen hogy csak kattant a zár, egy árnyék vált el a faltól, és besurrant hozzám a cigánylányka, az ablakom alá bontásból való fát hordott, fölaprította, én meg hatalmas kancsó söröket cipeltem haza, begyújtottam a kályhába, főztem, aztán meg már észre sem vettem, és a cigánylányka főzött, paprikás krumplit lókolbásszal, a sparhelt nyitott ajtajánál ült, rakta a tüzet, és a lángok fényében nézegette a kezét, sosem világítottunk mással, csak ezekkel a kályhalángokkal, szobámban a kályha repedésein kiszökő remegő fény vibrált. Imádta a tüzet, de ez a tűz benne volt, és reszketett a boldogságtól. Sohasem beszélt, csak egypárszor elábrándozgatott...

CIGÁNYLÁNYKA Azt szeretném, ha csak egyszer, egyetlenegyszer látnál egy cigánylakodalmat. Minden lóvé, minden pénz elúszik a lagziban. A menyasszony meg a vőlegény új ruhában térdelnek a szobában, a násznép meg, ők is új ruhában, vörösborral locsolják a vőlegényt meg a menyasszonyt, és szórják rájuk a zsozsót, a százasokat... Ha nekünk esküvőnk lenne, vörösboreső esne ránk, hullanának a fejünkre a százasok... De ha aztán otthagynál engemet, hát én a Moldvába ugranék...

HANTA És abban a mi szobánkban mindig félhomály volt, mintha alkonyulna, én mindig szerettem az alkonyatot, csak ilyenkor volt az az érzésem, hogy történhet valami nagy, valami rendkívüli. A szürkületben minden tárgy szebb, és alkonyatkor én is úgy éreztem, hogy szép vagyok. Ezeken az estéken az ágyon feküdtünk, ujjainkkal jártuk végig, simogattuk körbe egymás profilját, egymás arcát... majd másodszor is megszólalt.

CIGÁNYLÁNYKA Tudod, a cigányok szegények, de ha meghal valakijük, hát lóvét, százasokat dobálnak a nyitott koporsóba, aprósüteménnyel és virággal szórják be a koporsóban fekvő halott cigányt, és azok, akik életében szerették, jajgatnak, a hajukat tépik, és a kitépett tincseket bedobják a halotthoz a koporsóba.

HANTA Akkoriban, ezeken az estéken egész este hallgattunk, fűtöttünk a kályhában, a cigánylányka újból és újból rátett a fából, amit a bontásokból hozott, paprikás krumplit főzött lókolbásszal, egymás mellett feküdtünk és hallgattunk, néztük a plafont, és most már tudom, hogy nem akartunk semmi mást, csak a végtelenségig így, hallgatagon egymás mellett feküdni, mintha már mindent rég elmondtunk vol-

na egymásnak, mintha születésünk óta együtt éltünk volna, és soha, egy pillanatra sem hagytuk volna el egymást.

CIGÁNYLÁNYKA Ha majd eljön halottak napja, mindenszentek ünnepe, elmegyünk az olsanyi temetőbe, ott majd megmutatom neked, kik is azok a cigányok, messze vidékről is jönnek majd, és mind egybegyűlnek bárójuk sírjánál. Az én ünnepem is ez, mert hát az én lelkemnek is van egy kis szelleme. Meglátod majd, hogy ezer és ezer virág, szegfű borítja a sírt, meglátod, hogy a külföldi cigányok tele kosár csemegéket, téliszalámit meg pezsgőt hoznak, a szlovákiai cigányok meg bort, konyakot, de még borsmentapálinkát is, és gyertyákat gyújtanak, és százkoronásokat dobálnak a virágok közé, és késő éjszakáig cigánydalokat énekelnek, és a tolvajok meg a huligánok nem mernek semmihez se nyúlni, mert amint ellopnának valamit, már meg is haltak volna, óóó, iiigen...

Hanta dolgozik, egy targoncán elhúzza a bálákat, a Cigánylányka elnézi a dolgozó Hantát, Hanta ráemeli tekintetét, a Cigánylányka ujjával az égre mutat

HANTA Mikor annak a második háborúnak az utolsó évében beköszöntött az ősz, a cigánylánykával egypár estén át sárkányt ragasztottunk, a cigánylányka hosszú farkat csinált neki papírgalambokból, aztán kimentünk az Okruhlikra, és az égre eresztettük a kék csomagolópapírból készült sárkányt. Átadtam a cigánylánykának a zsineget, hogy tartsa, de ő megrémült...

CIGÁNYLÁNYKA Ez a sárkány fölránt az égbe, a mennybe szállok, mint a Szűz Mária!

HANTA És én nevettem és vigasztaltam: Ne félj! És így eregettünk az Okruhlikon még egypárszor sárkányt, mindig átadtam egy kicsit a zsineget a cigánylánykának, de ő mindig sikoltozott, mert úgy érezte, hogy a sárkány fölhúzza az égbe. Aztán együtt fogtuk a zsineget, és a cigánylányka megnyugodott, mert tudta, hogyha fölszáll az égbe, hát velem száll majd.

A Cigánylányka visszaadja a zsineg spulniját Hantának, Hanta föltekeri rá a zsineget, és lehúzza a sárkányt a földre. A Cigánylányka a vállára hajtja fejét, Hanta fölemeli a sárkányt, és a Cigánylányka elé tartja, a lány az iszonyattól fölsikolt és eltűnik. Hanta egyedül marad, kezében a kék csomagolópapírból készült sárkány

Egyszer aztán előbb mentem haza, mindenszentek, halottak napja volt, de a cigánylányka nem várt rám. Felkapcsoltam a villanyt, kimentem a ház elé, elmentem egész a Bratrská és a Ludmila utca sarkára, fürkésztem a sötétet, aztán hazaszaladtam, de a cigánylányka sem a mindenszentek utáni napon, sem a következő napokon nem jött haza, nem jött haza soha többé. Később megtudtam, hogy a Gestapo vitte el, koncentrációs táborba került, és miként a többiek, ő is a krematórium kemencéjében végezte. *(Széttépi a sárkányt)* Tulajdonképpen még a keresztnevét sem tudtam, de ő is érezte, akárcsak én, hogy ha ennyire szeretjük egymást, nem kell tudnunk még azt sem, hogy a másikat hogy hívják. A menny nem emberséges, de az a cigánylányka a mi love storynkkal már akkor megmutatta nekem, hogy a világon mindennél többet ér a részvét, az együttérzés, a szerelem, miként azt Arthur Schopenhauer tanítja, aki mikor pont az *Alle Liebe ist Mitleidet* írta, lelökött a lépcsőn egy takarítónőt, mert az zajt csapott a vödörrel meg a súrolókefével... és a takarítónőnek élete végéig járadékot fizetett, mert ahogy az asszonyság lerepült a lépcsőn, eltörte a kulcscsontját.

A létrán a Költő mászik le a pincébe, fején zöld svájcisapka

Ó, André Breton színe, a szürrealisták pápájáé, aki még írni is csak zöld tintával írt.

KÖLTŐ Hanta úr, áttanulmányoztam Rimbaud-t, figyelmesen elolvastam tőle az *Egy évad a pokolbant*, de mit kezdjek ezzel az *Évadd*al most, pont most?

HANTA Rosszul olvastad, fiacskám, ha körülnézel, láthatod, hogy amit a költő fantáziája teremtett, most, pont most lett való! A költőnek látnia kell! Csak eriggy, fiacskám, és nézz körül, most jött el az a kor, mikor a mennyeket senki sem vigyázza, egyetlenegy házat sem őriznek az igazság vértanúi, házmesterek, csak menj be az udvarokba, mindenütt azt a felfordulást találod, amiről Rimbaud álmodott, itt, a prágai udvarokon egymás mellé fektetve láthatod azokat a dolgokat, melyek úgy föllelkesítették a szürrealistákat, a varrógép és az esernyő találkozása a műtőasztalon, itt, a prágai udvarokon, ez valóság, túlcsorduló és szerteszórt kukák, limlom és mindenféle kacat, még Kurt Schwitters szíve is örülne, ha látná, málladozó vakolatok, leszakadt ablakpárkányok, la pittura metaphysika, melyben annyira otthonosan mozgott Giorgio Chirico, itt, Prágában csak úgy, szanaszét hevernek a projekciók, az explóziók, a vibrációk, az összetört gépek, és ezek, fiacskám, úgy kínállkoznak föl neked, mint egy nagy ünnep. Járj, írj le, és így írj.

A fönti nyílásban a Főnök elgyötört arca bukkan elő, lassan lefelé mászik és siránkozik

FŐNÖK Hanta, Hanta, meglátod, rosszul végzem! Kérni fogom az elbocsátásomat, más foglalkozást keresek, mondjuk, éjjeliőr, vécésnéni vagy gátőr leszek, hisz én már tetőled megértem arra, hogy bevonuljak a Lipótmezőre, hogy elektrosokkoltassam azt az elgyötört fejemet...

HANTA Csak azt ne, főnök, csak a Lipótmezőre ne. Ha már, akkor inkább a Hárs-hegyre, nagyon szép arrafelé, van ott egy fél kilométer hosszú kerítés, mellette egy olyan keskenyebb kis út, egy ösvény, biciklivel mennék magát meglátogatni, ott bringáznék a kerítés mentén, maga meg a túloldalán futna. Hét végére kötelezvény, zálog ellenében hazaengednék, és én vasárnap este visszavinném.

FŐNÖK Szóval így állunk? És a saját főnököddel? Hogyan szorult beléd ekkora pimaszság? Hát figyelj csak, Hanticka, ugyan már miért mennék el én? Bizalmatlanságot szavazok neked, és te mégy el a begyűjtőből! Áthelyeznek és punktum!

KÖLTŐ A szürrealisták csoportja nevében tiltakozom!

FŐNÖK *(mosolyogva elindul fölfelé a létrán)* Jogod van hozzá, a te korodban én is egyre csak tiltakoztam, de ez aztán az ötlet. Hogy ez nem jutott előbb az eszembe! Nem én hagyom itt a begyűjtőt, hanem a Hanta. Ó, ez aztán a szép kis ellenterv.

KÖLTŐ Tiltakozom Hanta munkás úr elbocsátása ellen, és ezt zöld festékkel felírom egy transzparensre, és kivonulok az utcára. *(Fölmegy a létrán, ott fönt még megáll, megfordul és lelkesen kiált)* Tiltakozom! És Hanta úr, úgy kezdek írni, ahogy maga mondta. Egy hosszú verset írok, aminek a maga tiszteletére az lesz a címe, hogy egy évad a paradicsomban!

HANTA *(ismét egyedül. Megpróbálja kiinni a kancsóból a maradékot, iszik, iszik, de sör már nincs benne.. A könyvrakást nézi, egyszerre csak fölfigyel valamire, kihúz egy könyvet, letörli a kabátja ujjával)* Nézzenek oda! No lám csak! Charles Lindberg! Hogyan repültem át az óceánt... *(Fölveszi a szemüvegét és a kalapját, fölmászik a létrán, kezében az üres kancsó, a Lindberg-könyv meg a hóna alatt. Megint lemászik egy másik létrán, és a könyvvel meg a kancsóval belép a templomba. A falon egypár hálaadó tábla: Köszönjük néked, Szent Tádé, csodálatos megmenekülésünket... Köszönjük közbenjárásodat az égben)*

SEKRESTYÉS *(unottan tisztogatja a táblákat)* Ha van Isten az égben, biztosan kötélből vannak az idegei.

HANTA Adj' isten, te jó ember! Hol vannak azok az idők, mikor még helyi hírecskéket írtál az esti lapokba mindenféle lábtörésekről, ó, hol vannak azok a régi szép idők, mikor még mezei lopásokról meg zsebtolvajokról írtál!

SEKRESTYÉS A sekrestyéskedést apámtól vettem át, kár, hogy olyan fiatalon hunyt el. A mi családunknak aranyélete volt a Szent Tádéban, örökletes helyünk volt itt. Már a dédapám is sekrestyés volt. De most már vége a hálaadó táblácskáknak, már senki sem ad hálát az égnek, már senki sem könyörög közbenjárásért a mennyekben. Csak a fölcsavarozás a templom falára egy százas volt. De ennek most már vége. Az emberek istentelenek. Az ajtó mögött egy nőszemély a harisnyakötőjét igazgatja, és mikor figyelmeztetem — asszonyom, templomban van, hát ő csak rám sziszeg: Maga disznó, nem tud elfordulni? Egy részeg a mellékoltár elé okád, de a plébános úr megbocsát, én meg mossam föl utána. Minden héten legalább egyszer fölfordul a gyomrom. És milyen zsugori! Vadászni jár, akárcsak a maga főnöke. Lőtt egy fajdkakast, tegnap meg is sütötték, de mind megzabáltak, nekem egy falást sem adtak. Ez a sekrestyéskedés alkonya. Ah, mi minden jutott nekem, mikor a plébános úrral keresztelőkre, meg temetésekre jártam! De ma már a sekrestyés senkit sem érdekel. Olyan templomi egér lett belőlem. Azért szerettem úgy bele az aeronautikába.

HANTA Pont ezért jöttem, ezt találtam a begyűjtőben.

SEKRESTYÉS Ó, ez nincs meg nekem, ó, ez tovább gazdagítja makrobiotikai könyvtáramat, ez az én föltámadásom, ez az én mennybe emelkedésem, mennybemenetelem. Hanta, ha most nem hozta volna ide ezt a szellemi táplálékot, nekem harangoztak volna. És lám, egy könyv, mely után vágytam, miként szállt az égbe Charles Lindberg Amerikában, és hogyan ereszkedett le az emberek közé Franciaországban, ez már a huszonötödik könyv, amit magától kaptam... Bő jutalomban részesül majd a mennyekben, a mennyei repülősök menedékhelyén... *(Csókolgatja a könyvet, eltűnik Hanta szeme elől)*

Hanta szintén elmegy — sörért, kancsóval a kezében. Aztán a tele kancsó sörrel egy hatalmas prés előtt áll, a prés akkora, mint egy sörgyári cefrézőkád, szállítószalag hordja ebbe a gigantikus présbe a papírt, ám az egészet csak három munkás kezeli

HANTA Hát ez az a masina, ez a korszakalkotó gép. Vége a kétkezi munka korszakának, végük a régi bálázóknak, a régi pakkolóknak, akiknek mindent kézzel kellett áttapogatniuk, akik anyagszerűen élték meg munkájukat. Most ezt az egészet a gép tapintja le, bekövetkezett az, hogy a bálázóknak még arra sincs idejük, hogy a nekik tetsző könyveket és szövegeket kiválogassák. Ráadásul mindegyikük tiszta ruhát és sildes sapkát hord, mintha kriketteznének vagy golfoznának. És limonádét isznak. Sőt, még tejet is. Hát ez a prés, ez halálos csapás a régi présekre, a kész bálákat emelővillás targoncák hordják, egy-egy ilyen bála négy mázsát nyom... Letűnt hát azoknak a bálázóknak a kora, akik a maguk akarata ellenére lettek műveltek, akiknek otthon szép könyvtáraik voltak, akárcsak nekem, miként hajdan a szépirodalmat nyomó nyomdászoknak is, akiknek a könyvek, melyeket ők szedtek, otthon is megvoltak.

A munkások leállítják a gépet, leülnek a fal mellett húzódó padra, a büféslány enni-innivalót oszt szét közöttük

ELSŐ MUNKÁS Na, mi van, Hanta, te öreg róka, mi újság abban a ti régi bűzbarlangotokban, a Spálená utcában? Szereted még a sört?

HANTA Most biztos nem ízlene. Először látom ezt az új gépet, fél évig haboztam, míg eljöttem megnézni, most itt vagyok, és meg vagyok semmisülve.

MÁSODIK MUNKÁS Ugyan, Hanta, köztünk hozzászoknál, állj közénk!

HANTA Én nem tudok régi könyvek nélkül élni.

MÁSODIK MUNKÁS De hát, Hanta, annyi könyvetek van otthon, ugye még a vécén is könyvespolcok vannak, olyan ágyatok van, ami fölött baldachin helyett több mázsa könyv tornyosul. Egyszer majd, ha valami csajt viszel föl magadhoz, csak megmoccansz, és az a rakás könyv lezuhan, és összelapít téged is, meg a csajt is, mint valami egeret.

Mindenki nevet, csak Hanta marad halálosan komoly

Látod, szünetünk is van.

ELSŐ MUNKÁS Tavaly Görögországban voltunk. Különbusszal, hálózsák meg minden...

HARMADIK MUNKÁS Na, szevasz, Hanta, jól nézel ki — mint egy görög koldus. Hol nyomorodtál így meg?

HANTA Szóval Görögországban voltatok, tejet meg üveges sört isztok. Én tulajdonképpen sosem voltam szabadságon. Nekem jóformán az összes szabadnapom az ellógott műszakokra ment rá, mert a főnököm egy nap igazolatlan mulasztásért két szabadnapomat törli. Nap nap után átélem a Sziszüphosz-komplexust, Görögországról csak Herdertől és Hegeltől olvasok, Görögországba csak Goethe révén jutok el, aki az Olümposz lakójának tartotta magát... és ti jártatok ott, Hellászban, anélkül hogy bármit is tudnátok Arisztotelészről és Platónról!

ELSŐ MUNKÁS Idén meg Ausztriába akarunk menni mikrobusszal, hálózsák meg minden, de a résztvevőknek hegymászócsákányt is kell hozniuk.

HANTA Szóval tavaly Görögországban voltak... ah, ha én veletek mennék, hát elmennék leróni hódolatomat Sztageiroszba, ahol Arisztotelész született, ha én eljutottam volna veletek tavaly oda, hát holtbiztos, hogy akár alsónadrágban, de futottam volna egy kört az ősi olümpiai stadionban, vagy legalábbis abban a kisebben, Delphoiban, egy tiszteletkört az összes olimpiai győztes tiszteletére, mert ti még azt sem tudjátok, hogy a régi Görögországban csak az isteneknek, meg félisteneknek, és rögtön utánuk a győzteseknek, az atlétáknak volt joguk szoborra...

A munkások és munkásnők megkomolyodnak, egyszerre csak lecsik nekik a tantusz, hogy ez a Hanta, akit csak egy részegesnek tartottak, tulajdonképpen művelt ember

(Könnyekig meghatva) Ha én veletek mennék, hát előadást tartanék nektek az összes nagymenőről, akik azért követtek el öngyilkosságot, hogy megmentsék gondolataikat, becsületüket, beszélnék nektek Démoszthenészről, Platónról, Szókratészről... *(Föláll és elmegy)*

A munkások is fölállnak, egyikük fölkapja Hanta ottfelejtett kancsóját, és utánarohan vele.
A Főnök a mérlegnél áll, papírt cipelve a Cigányasszony és a Cigánylány jönnek. A Főnök kimért

CIGÁNYLÁNY *(fölszökken a mérlegre)* És ma kit mérünk?

FŐNÖK Mától kezdve csak papírt mérek.

CIGÁNYLÁNY És kinek mérjük meg a derékbőségét, a csípőbőségét meg a mellbőségét? *(Megfogja a gerendán lógó szabócentit)*

FŐNÖK Most már késő, de maga, de maga, hogy találta ki, hogy a Greta Garbóba voltam szerelmes?

CIGÁNYASSZONY Ezt én nem kitaláltam, ez a maga horoszkópja... hisz az egész teste az állatkörök hatalma alatt van. A nyakát a Bika vigyázza, azt a szép fejét meg a Kos őrzi, a kezére az Ikrek ügyel, és a mellkasa fölött az Oroszlán őrködik...

A Cigánylány ujjaival tapogatja végig ezeket a helyeket a Főnök testén, a Főnök közben úgy áll, mint akit megigéztek

A csípőjére a Mérleg ügyel, a combjára a Nyilas; a Bak meg a térdét uralja... és, mondhatom, nem fog megharagudni?

FŐNÖK Csak mondja, tudni akarom az igazságot!

CIGÁNYASSZONY De aztán az égi jelekre haragudjon, ne rám!

FŐNÖK Csak mondja, de előbb rakja a mérlegre, amit hozott. Micsoda? Százöt kiló? Huszonegy korona!

CIGÁNYASSZONY Szóval a Skorpió ural mindent, ami a lába között van, ő tüzeli ott magát... És őrzi azt, ami magát tetőtől talpig betölti, férfierejét...

A Főnök kifizeti a pénzt, fogja a sárga szabócentit, meg akarja mérni a Cigányasszony mellbőségét, de az egy perdüléssel kitér a Főnök elől. Bejön a Cigány, összeszedi a pénzt és elmegy

Én, én már valahol másutt vagyok, érti?

FŐNÖK Én is már máshol vagyok... no lám, de kár, hogy nem ismerkedtünk korábban össze! Ha legalább előbb tudtam volna, hogy ugyanabban a jegyben születtem, mint a Greta Garbo, vagy ha előbb, biztosan tudtam volna, hogy férfierőmet a lágyékomban a Skorpió vigyázza! Én alábecsültem magam, mert hát harmincéves koromban én olyan, de olyan szép ember voltam!

Bejön Hanta, és megáll a mérlegnél

Ah, Hanta, Hanticka, májusi barkácskám, hát hol jártál? Az jó, hogy kijársz a friss levegőre, csak menj, te kis piszmogim, menj, sétálj a parkban, úgy papizod az agyvelőmet, mintha kiskanállal valami fagyit majszolgatnál, ugyan mihez kezdenék én tenélküled? Csak az eszembe jutsz, és olyan szépen vágom magam hanyatt, mint Kotátko főhadnagy, te szépséges, kiskori anyakocám...

HANTA Most látom, hogy én egy undorító parazita vagyok, aki a maga pszichéjén élősködik. Most már tudom, hogy egy foltos hiéna vagyok, aki elevenen rágja le felettesének csontjait, megérdemelném, hogy egy falusi budiba zuhanjak, melybe százharminc csavargó csinált bele...

FŐNÖK Hanticka, de én ezt nem kívánom neked, ezt tényleg nem!

HANTA De ez még mindig kevés, mindazért, amit maga ellen elkövettem, egy lepedőbe kéne csavartatnom, melyre tizenöt bujakóros és koldus fekélyei ragadtak rá, de még ez is bagatell...

FŐNÖK *(a cigányokra dobbant, hogy azonnal húzódjanak hátrébb, aztán letérdel Hanta elé)* Hanta, de én ezt nem kívánom neked, ezt tényleg nem! Hisz mindketten benn vagyunk a szakszervezetben, én csak hogy mégis humánusabbak legyünk egymáshoz, szóval bocsásd meg nekem azokat a szavakat, amiket itt összehordtam neked, meg tudsz nekem bocsátani? El vagy bocsátva.

HANTA *(lehajol, lassan, élvezettel emeli föl a térdeplő Főnököt)* Nyugodjék meg, jóember, nem méltó magához, hogy így térdeljen előttem, szedje össze magát! De voltam a sekrestyésnél, és a plébános, akivel maga együtt jár vadászni, lőtt egy fajdkakast, és nem adott a sekrestyésnek még egy szárnyát se... Most meg majd szarvasra mennek a plébánossal, hu, az milyen szép lehet, az a szarvasbagzás.

FŐNÖK *(felemelkedik, meg van hatva, el van érzékenyülve, de rögtön be is gurul)* Miket beszélsz, hát mit gondolsz te, mi az a szarvas, házinyuszi? Hát a szarvas az bagzik? A szarvas az bőg... és ez a gyönyörű, mert szarvasbőgéskor leadja súlyának egyharmadát is, és megverekszik a sutáért, micsoda gyönyörűség hajnalban elnézni, ahogy a szarvas meghágja a sutát...

HANTA Azaz üzekednek...

FŐNÖK A kecskék üzekednek, te, nem a szarvasok. A kecskék így üzekedtek, a farkukkal csapnak-vernek, de a szarvas az az erdők királya, és a többi szarvas meg a szarvasbőr nadrágosok csak a bokorból aszszisztálnak, ezért is hívják őket vendégbikának...

A begyűjtőbe bejön a Cigánylány meg a Cigányasszony, iskolás papírgyűjtők is jönnek

(Magasra emelt fejjel, mintha ő maga is szarvas lenne, lelkesen magyaráz a szarvasok életéről) Micsoda nagyszerű állat egy ilyen szarvas, mielőtt meghágná a sutát, a hűvös hajnalokat kedveli egy ilyen szarvas, mikor bőg, és a sutát hívja, mintha kürtölne, így ni... beeeeeeéé... beeeeéé... beeeeéé...

HANTA Hát ez gyönyörű, na még hogy is csinál a szarvas, amikor bőg?

Hanta a Főnököt kérdezi, de kezével int a csomagokkal és zsákokkal érkezőknek, hogy csak figyeljenek, hogy hallgassák a Főnököt, aki az udvar közepén áll, és csukott szemmel, égnek emelt fejjel és nagy átéléssel bőg

FŐNÖK Beeeéé... beeeéé... beeeéé... *(Magához tér, körülnéz, Hanta elszalad előle, a Főnök fogja a sárga szabócentit, meg akarja fojtani vele Hantát)* Te rosszcsont, hát így bánunk a főnökünkkel? Nézzék, jóemberek, így bánnak ma egy főnökkel. Te strici, te aszfaltbetyár, majd adok én neked prágai viccelődést! Jóemberek, én voticei vagyok, ott jártam humán gimnáziumba. Az elsőt, meg a negyediket kitüntetéssel végeztem...

HANTA *(már megint lent van a pincéjében, szép lassan dolgozik, sört iszik. Meditálgat, és mint mindig, minden egyes felötlő emlékét mintegy második valóságként éli át)* Mikor visszafelé ballagtam attól a gigantikus préstől, sajnáltam, hogy nem voltam azokkal a fiatalokkal Görögországban... fölfelé, a tetők felé néztem, és csak most vettem észre: Hisz minden valamirevaló prágai házat antik szellem ékesít, dór és jón oszlopok, gyönyörű korinthosziak, olyan oszlopfővel, mint egy kosár babérlevél, és ahogy így, az utcák mélyén, felemelt fejjel lépkedtem, láttam, hogy ez az antikvitás az empire segítségével eljutott egészen Galíciába... és ott ér véget Európa, ahol már nincsenek empire pályaudvarok... Hisz ez a Prága, ez a régi Görögország meg Róma folytatása! A gimnáziumok és egyetemek már több mint száz éve ontják egyik generációt a másik után ezzel a klasszikus műveltséggel, millió és millió fejet töltöttek meg a göröggel és a latinnal, milliók agyába vésődtek bele a prágai középületeket díszítő szobrok, homlokzatok, párkányok, pont úgy, ahogy a gótika és a barokk idején sok millió ember tanulta meg kívülről a bibliát ebben az országban. Haha! Ebben az országban már a tizedik generáció tud írni-olvasni, és én is ide, ezekhez a nemzedékekhez tartozom, akárcsak a cigánylánykám vagy Mancinka, aki most egyszerre csak eszembe jutott, akit most hirtelen látni szeretnék. Már többször is írt, hogy Klánovicében lakik, és hogy jöjjek, látogassam meg, nézzek be hozzá, csak egy kis időre...

Mancinka büszkén, új, friss frizurával, vállán selyemsál, Hanta mögött fölmászik egy létrára

Elindultam hát hozzá, és aztán melankolikus hangulatban álltam az erdei villa előtt, kinyitottam a kaput, de senki sem volt a kerti úton, meg az előszobában, meg a konyhában, meg a szobákban sem, így hát kimentem a kertbe, és ott még jobban megijedtem, mint amikor először láttam meg azt a gigantikus prést.

A zsinórpadlásról egy angyal szobra lóg alá, olyan óriási, hogy csak a lábát, meg a szárnyai végét lehet látni, a többi nem látszik. Egy fehér létrán egy fehér hajú öreg áll, és egy vésővel az angyal ujjait faragja

Itt álltam hát, és fölfelé néztem, mint a sárkányra, amit a cigánylánykával eregettünk az Okruhlikon, és láttam, hogy ennek az angyalnak szép arca van, se férfias, se nőies, hanem egy mennybéli lény arca, egy mennybéli, nemtelen, androgin angyalé... *(Most lefelé néz, Mancinkára, aki egy fehér zsebkendővel integet neki, nézik egymást, Hanta kezd megrémülni)* Mancinka egy rózsát szagolgatott, haja már ősz volt, de olyanra nyíratta, mint egy sportoló, mint egy apáca, az egyik szeme lejjebb volt, úgy rémlett, mintha bandzsítana, de én megborzongtam, merthogy ez nem szemhiba, hanem csak egy elmozdított szem,

amely valóban megpillantotta a végtelenség küszöbét... a létezés szívét...

MANCINKA Hanta, én mindig irtóztam az olvasástól, nehogy szemgyulladást kapjak, nem olvastam ki egyetlenegy könyvet sem, vagy ha mégis, akkor is csak lefekvés után, hogy el tudjak aludni.

HANTA Megetted kenyered javát, és annyira vitted, hogy szent lettél! És ez a villa, ez a te házad?

MANCINKA Ez az én házam, úgy kezdtem építeni, hogy fölszedtem egy kubikost, és az a kubikos a munkájáért velem hált egy sátorban.

HANTA Emlékezetembe idézem fehér selyemruhádat, az ujján, a csuklódnál föl volt sliccelve, vágyamat gerjesztendő.

MANCINKA Miután a kubikos kiásta az alapokat, szélnek eresztettem, és felszedtem egy kőművest...

HANTA Igen, Mancinka, a meglelt drótdarab az örökkévalósággal köt minket össze...

MANCINKA És ez a kőműves sem kapott bért, hanem velem hált a sátorban, és fölhúzta az összes falat... Aztán meg fölszedtem egy ácsot...

HANTA Hallom öled recsegését-ropogását, Mancinka!

MANCINKA Ez az ács megcsinálta az összes gerendát, födémet, elvégzett minden ácsmunkát, és éjszakánként már ágyban hált velem. És hálából, a szerelem szüneteiben, szabad idejében ácsszekercével kifaragott nekem egy tiszta fa schwarzwaldi órát... De aztán neki is mennie kellett, szélnek eresztettem, és felszedtem egy bádogost...

HANTA A fáról lehulló alma magjában is ott az alma...

MANCINKA A bádogos ugyanabban az ágyban hált velem, és ezért úgy fizetett, hogy elvégezte az összes bádogosmunkát. Utána egy tetőfedő következett, aki ugyanezért a fizetségért palával fedte be a tetőt... Ez annyira szeretett engem, hogy kezdtem a dolgokat a másik oldaláról szemlélni...

HANTA Látom, hogy az emberi vágy legyőz minden akadályt...

MANCINKA Aztán jött egy vakoló, aki, mert megengedtem neki, hogy egy ágyban aludjon velem, bevakolta a házat, és kimeszelte az összes szobát. Ez a vakoló el akart venni, de őt is szélnek eresztettem. És egy félig vak asztalos bútorokat csinált nekem, és én először háltam egyedül.

HANTA Egy széttört kupica szilánkjai sebezték meg a szemét.

MANCINKA És most, hogy már mindenem megvan, fölszedtem egy szobrászt, akivel csak plátói szerelemmel szeretjük egymást, akivel csak lélekben szeretkezünk, mindent elmesélek neki a múltamról, semmit sem hallgatok el, mert ez a szobrász, ez egy álruhás isten, vagy ha nem is az, hát az biztos, hogy magasabb erők nevében faragja ezt az angyalt, nem olyanokéban, mint amilyenek mi vagyunk, Hanta, te vagy én. Nézz csak föl, Hanta, erre a nemes arcra!

HANTA A tegnap omladékait, Mancinkám, szép csendben belepi a puha por, és látom, hogy ennek az angyalnak az arca a te arcod...

A színpad kiürül

(Ismét egyedül van pincéjében) Az utolsó vonattal tértem haza Klánovicéből, és holtrészegen ruhástul feküdtem az ágyamra a baldachin alá, amely fölött két tonna könyv magasodott, feküdtem, és láttam, hogy Mancinka anélkül, hogy akarta volna, azzá vált, amiről soha nem is álmodott, hogy azok közül az emberek közül, akikkel életem során találkoztam, Mancinka vitte a legtöbbre, míg én ellenben, aki állandóan olvastam, és a könyvekben kerestem az útmutatást, énellenem a könyvek összeesküdtek, és egyetlen jelzést, egyetlen mennyei üzenetet sem kaptam tőlük, miközben Mancinka gyűlölte a könyveket, és azzá vált, aki, azzá vált, akit az az ő plátói szerelmese kőbe vés, és Mancinka így messzire, nagyon messzire fújta el magától azokat a love storyjait, beleértve az én és az ő, a mi szerencsétlen love storynkat is...

A létrákon két ifjonc mászik le azok közül, akik a gigantikus bubenyi prés mellett dolgoztak. Belefognak a munkába, iszonyú gyorsan bálázzák a hulladék papírt, nem néznek bele semmibe, nem nyitnak föl egyetlenegy könyvet sem. Hanta elismerően szemléli őket. A Főnök felbukkan a felső nyílásban

HANTA Ez nem kunszt, így? Ajn-cvájn kész lesztek, aztán mihez fogtok?

FŐNÖK Bravó, bravisszimó, legények! *(Megtapsolja a munkásokat, és eltűnik)*

HANTA Hová siettek annyira? Benneteket nem érdekelnek a könyvek?

ELSŐ MUNKÁS Dehogynem, Hanta úr, az is érdekel minket, de csak majd aztán. Most azért hajtunk ennyire, mert ahogy kész vagyunk, mehetünk röplabdázni meg strandolni. Mi azért szeretjük az ilyen kisegítéseket, mert ezt darabbérbe csináljuk.

MÁSODIK MUNKÁS A főnöke azt mondta, hogy elmegy innen, jöjjön hozzánk, jöjjön ahhoz az óriás préshez, a brigádunkba, hisz nálunk az egész fal tiszta üveg, mi munka közben napozunk, meg szellőzés is van...

ELSŐ MUNKÁS Figyeljen csak, mi majd melózunk maga helyett is, maga meg majd azokról a poénokról fog dumálni, amiket a könyvekből kiolvasott.

HANTA Figyeljetek csak, ti ördöngös fiúkák, ha majd Ausztriába mentek, feltétlenül álljatok meg Innsbruckban dumálni, az Ambarras-kastélyban...

ELSŐ MUNKÁS Minek, mi Tirolba megyünk, a hegyekbe...

HANTA Ez az Ambarras-kastély Tirolban van, van benne egy múzeum, a Habsburgok összegyűjtötte kuriózumok múzeuma az Arcimboldo! A Rudolf rengeteg képet hordott oda össze csak nyomorékokról, szobák, telis-tele korallal... ah, micsoda előadást tartanék ott nektek...

ELSŐ MUNKÁS Hanta úr, jöjjön hozzánk melózni, maga azt hiszi, hogy mi nem ismerjük? Szórakozásból azt szoktuk egymásnak mesélgetni, miket csinált a főnökével, miket követett el ellene, mikor még fiatalabb volt.

HANTA De most már megvénültem, és hagyjam itt ezt a pincét, meg ezt a masinát? Hisz már több mint negyedszázada melózom rajta, nézzétek csak meg jól, ugyanúgy néz ki, mint én, ugyanúgy le van robbanva...

MINDKÉT MUNKÁS De hát, Hanta úr, csak nézzen az agyonmelózott kezeire, és nézze meg a mienket, Mi azért mégiscsak kesztyűben melózunk...

HANTA De hát ezt szeretem benne, mindent kézzel, megérinteni az anyagot, ez az igazi... Gondoljátok, hogy fölvennének?

MINDKÉT MUNKÁS Új életet kezd, mi magát tényleg szeretjük... És esténként mi is bedobunk vagy tíz korsóval!

HANTA Vita nuova? Gondoljátok, hogy lenne még erőm megfiatalodni? Fölülmúlni történelmi testemet? Hogy a kortársatok legyek?

A pincébe a Professzor mászik le, a szemüvege állandóan le akar esni, ujjával az orra tövére szorítja, Hanta hajadonfőtt van, és a Professzor épp ezért megörül

PROFESSZOR Hol az az öreg?

Hanta fölnyitja a ládácska és a kiskosár tetejét, kiveszi belőlük a régi recenziókat, és átadja a Professzornak, az meg egy tízkoronást nyom Hanta markába. Ám Hanta fölveszi a kalapját, és ott áll a Professzor előtt, aki újra az orra tövére szorítja a szemüvegét, aztán meg is pucolja, újból fölveszi, és csak bámul

Hát maga az az öreg is?

HANTA Hát, én néha olyan vagyok, mintha már rég meghaltam volna, néha meg olyan, mint az egynapos csecsemő. Most néztem szembe az utolsó ítélettel, és úgy döntöttem, hogy a fiatalokkal leszek egyidős.

PROFESSZOR Akkor vége a régi Nemzeti Politikának, nincs többé egy Engelmueller-, egy Rutte-recenzió

sem? Itt van, fogja, hogy jobban menjen a keresés...

HANTA Keresés... de mit keressek?

PROFESSZOR Valami más boldogságot...

A munkások bebálázták az összes papírt, lehúzzák kesztyűjüket, és a Professzor mögött fölmásznak a létrán, fönt egyikük megáll, megfordul, és felemelt ujjal beszél, mintha diktálna

ELSŐ MUNKÁS Hanta úr, gondolja jól végig, mi mindig tárt karokkal várjuk, jobb lenne magának önként elmenni, mint hogy büntetésből helyezzék át. *(Eltűnik fönt a plafonban)*

HANTA *(egyedül marad a kiürített pincében, körülnéz, a gépét simogatja, vállat von, és kinyitja a könyvesládikóját...)* Valahogy furcsán zárul be ez a kör, a múlt hónapban temettük a bácsikámat, aki azzal mutatott nekem utat, hogy kertjében fölállította azt a kis bakterházat, hogy a fák közé síneket fektetett, és hogy kis kocsikat meg azt az Ohrenstein és Koppel márkájú mozdonykát járatta rajtuk. Ott ütötte meg a guta a bakterházban, vakáció volt, és a barátai elutaztak az erdőkbe és a vizekhez, és így senki se nézett be hozzá ebben a júliusi hőségben, és mikor a mozdonyvezető rátalált, a bácsi teste már úgy szétfolyt a linóleumon, mint a camembert. Van egy tervem, egy tervem, egy álmom, hogy ezt az én masinámat, ezt az én présemet odaállítom a fák alá, és naponta csak egyetlenegy bálát készítek majd rajta, de azt nem a papírgyáraknak, hanem csak magamnak, és a bálakiállításhoz, amit a kertben rendezek majd, minden bálán ott lesz az aláírásom, mind a négy oldalukon ott lesz a kézjegyem, minden egyes bálát végiggondoltam már, köztük kiállításom látogatói járnak fel-alá, erről álmodoztam én...

Két hullaszállító jön, egy koporsót hoznak

HULLASZÁLLÍTÓ Hé, Hanta úr, ez még nekünk is sok, itt egy üveg rum, fogja, maga a pincéjében még rosszabb dolgokhoz is hozzászokott, mikor évente egyszer kirámolja azt a már teljesen rohadt hulladéküledéket.

HANTA *(egy kőműveskanálszerűséget kap a hullaszállítótól, és dolgozni kezd a padlón)* A legtöbb munkát a vörös hajú adta, ami úgy belegyökeredzett a linóleumba, mint amikor az országúton egy sündisznót gázol el a teherautó. Már csak a régi uniformisa tartotta össze testét. Egyszer Budejovicében régi sírokat nézegettem, a srácok felnyitottak egyet, és ott, a sír mélyén egy császári és királyi tanácsos feküdt, már semmi sem maradt belőle, de az uniformisa és az aranygombocskák még mindig tartották magukat. Csak bámulok, és ebből az egyenruhából egy kandúr mászik elő, egy hatalmas kandúr, ott a mellkasában szundított egyet... Így hát összevakartam a bácsi haját, a fejébe tűztem egy ziherejsztűvel vasútassapkáját, és hoztam egy Immanuel Kantot, a könyvet ujjai közé fektettem, pont ott volt nyitva, ahol ez állt: Midőn a nyári éj reszkető fényei telve vannak remegő csillagokkal és fönn a telihold, lassanként egy nagyfokú érzékenység állapotába kerülök, amely tele van barátsággal, és a világ, valamint az örökkévalóság megvetésével. És két dolog tölti el elmémet mindig új és növekvő csodálattal... a csillagos ég fölöttem és az erkölcsi törvény énbennem... És a koporsóba tele doboznyi pléhdarabkákat, jelvényszerűségeket szórtam, mert a bácsi szolgálatban, miközben a váltókat állította, pléh- és mindenféle színesfémdarabokat rakott a sínre, és mikor átrobogott rajtuk a gyors, szép műremekké változtak, absztrakt formákká, ha valahol nyugaton kiállítanák ezeket, a bácsi menő modern művésznek számítana... Kár, hogy nem fényképeztem le a koporsóban fekvő bácsikámat...

A hullaszállítók kiviszik a koporsót, Hanta még beledobja a kőműveskanalat, egyedül marad a pincében. A prését nézegeti, és annak csodálatosképpen olyan arányai vannak, mint egy koporsónak. A plafonnyílásban előbukkan a Főnök lelkendező képe

FŐNÖK Na, mi van, Hanta, hogy ityeg a fityeg? Adtam a fiúknak pénzt sörre, és itt fönt is tiszta a levegő, micsoda öröm! Ma vagy itt utoljára!

Hanta nem hallja, a koporsóhoz hasonlatos prést nézi. A pincébe bejön Frantik Sturma redingote-ban, ünnepélyesen, szertartásosan. Hanta megfog két ládikót, és könyveket szór ki belőlük

SEKRESTYÉS Ön, Hanta úr?

HANTA Én bizony. Csak most látom, hogy talajt vesztett ember vagyok, de csakis az ilyen ember...

SEKRESTYÉS Kérem szépen, a Makrobiotikai Irodánktól hoztam önnek egy levelet. *(Szertartásosan meghajol. Aztán sarkon fordul, és megint csak szertartásosan fölmászik a létrán)*

HANTA *(a levelet olvassa)* Tisztelt Uram, a Makrobiotikai Iroda nevében megköszönjük Önnek Charles Lindberg *Hogyan repültem át az óceánt* című könyvét. Ez a könyv tovább gazdagítja könyvtárunkat, reméljük, továbbra is megőriz minket jóindulatában. A Makrobiotikai Iroda nevében Frantik Sturma... Kerek bélyegző: Frantik Sturma Makrobiotikai Iroda. *(Szép lassan összetépi a köszönőlevelet, aztán felemelt kezéből leszórja a tele marék papírcetlit a padlóra. Ujjal mutat a Sekrestyés után)* Talajt vesztett ember, akárcsak én vagy a főnököm, vagy mint amilyen a cigánylánykám volt, vagy amilyen Mancinka. De csak Mancinkának ívelt meredeken fölfelé a pályája, most már ha jártában szép csendben mögötte lépkednék, hát a szárnyából kipotyogó tollakat seperném össze... És most valami szörnyű dologra vállalkozom, valami olyasmire, amihez valószínűleg nem lesz erőm, valami olyasmire, ami képességeim túlbecsülését jelenti, valami olyasmire, amiről Friedrich Nietzsche is beszélt, hogy az igaz ember az az alkotó, teremtő individuum, és ezt szeretném én kipróbálni... hogy mostantól már egy pillantást se vessek a könyvekre, mert a könyvek összeesküdtek ellenem... Lehet, hogy mostantól csak tejet, tejecskét iszom pálinka helyett, meg joghurtot... Nem vágom le a fülem, kicsi vagyok én ehhez... *(Elmegy)*

Bejön a Cigány, a Cigányasszony és a Cigánylány, a Főnök megméri a Cigánylány súlyát meg a többi paraméterét, a pince tiszta, a bálák rendben, szép sorban, a Főnök ugrabugrál, lelkes, föl-alá mászkál, aztán bejön egy hatalmas ember, kezében kés

ÓRIÁS Barátaim, ha nem vennék rossz néven, elszavalnék önöknek egy verset, amelyet a barátom írt. *(Mindenkit fenyeget a késsel)* Ezt a versikét akkor írta a barátom, mikor egy kétnapos tanfolyamon volt Vonoklasyban, de a tanfolyamot egy sörrel indította a Hofmannál, aztán a Vlachovkában folytatta, furt csak ezen a versikén gyötrődött, aztán megint egy sör a Na ruzkuban, aztán visszafelé menet egy korsó a Króftban, hogy átgyötörje magát a költői létbe, aztán még megállt a Müllerben, utána pedig átment a Címerbe, majd még három korsót dobott be a Jarolimekben, mert egy ilyen költemény, kérem, az egy ajándék az emberiségnek, iszonyú áldozat, erőfeszítés, bánat. Aztán másnap egy újabb verset kezdett írni, Hausmanban, énjének legmélyére verekedte magát a Sörgyárhoz címzett kocsmában, majd a Vencel Királyban megnyálazta a ceruzáját, később, a forgalmas utcán átkelvén, a Boudyban kötött ki, és ott írta le az első három sort, és zokogásban tört ki a boldogságtól, hogy ő költő, a Palmovkában meg... és aztán szépen tovább a pályán, lélekben sorra vette az összes kincset, amivel fel volt cicomázva, ki volt tüntetve, és a Scholer büfében, vagy ahogy manapság hívják, a Sorompónál, söralátétre írt verset, amit aztán a Kikötőben elő is adott, és ezt megismételte a Rokicany városában... Na, éreznek magukban elég erőt, hogy meghallgassák ezt a verset? *(Begurul, felkap egy nagy széket, kettétört, és két lábával mint két bunkóval figye-*

lemre kényszeríti a társaságot. Mindenki megdermed. Az Óriás a széklábakkal vezényelni kezd, és halkan énekel) Szürke galambocskám, hol jártál, szürke galambocskám, hol jártál? Hogy hamuszín tolladtó, hogy hamuszín tolladtó megvátá... Bocsássanak meg, én egy hóhérsegéd vagyok, senki sem akar meghallgatni, senki sem akar meghallgatni, senki sem akarja hallani a versemet, bocsássák meg nekem, hogy így kényszerítettem ki figyelmüket... *(Egy kis csomagból remegő kézzel egy papírdarabkát húz elő és felolvas)*
A Gát utcán, a tufakőn,
Kezében kis csengő,
Mint Ámor isten,
Úgy lépdel egy tök felső.
Ezt kérem, nem is a barátom, hanem én írtam. *(Lesüti a szemét)*

FŐNÖK És most mind lefotografáltatjuk magunkat.

A Cigány igazítja a kis csoportot, és mikor mindenkinek sikerült elővennie legszebb mosolyát, exponál. Bejön Hanta és a svájcisapkás Költő. A többiek eltűnnek

HANTA A képeket meg sosem fogjuk látni, mert ebből a gépből egyvalami hiányzik, a film, hány éve fényképezget már így... de vigyázat! Nem az eredmény, hanem a jó szándék a fontos, miként azt Kant categoricus imperativusa tanítja...

A pince eltűnik, erős fény, villamoscsilingelés, utcazaj. Hanta a Költővel áll és magyaráz

És most már nem vagyok terhelt, most már megszabadultam a pincétől, az udvartól, a főnöktől, mindentől, most már felmerültem a mélyből erre a napfényes világra, melyet nem őriz sem angyal, sem sárkány, és tekintetemet, ahogy arra Roland Barthes tanított, újra perverzitás nélkül szegezhetem erre a városra, szép dolgaira, arra a városra, melyben az élet egyidejűleg absztrakt és ősrégi, tehát konkrét, ez a pillanat egyszerre dekadens és prófétai, egy modern pillanat ez, a kor szellemével kéz a kézben járó, egy lehetséges apokalipszis pillanata, a nagy élmény és benyomás pillanata. Egy olyan pillanat, amikor már hidegen hagy a megismerés, mert ez a felejtés pillanata — melyet egy szörnyen régimódi szóval szokás illetni: bölcsesség. Semmi hatalom. Egy kis tudás — de főleg minél több illat.

KÖLTŐ *(szorgalmasan jegyez)* De honnan merítsek ihletet?

Ezt egypárszor megismétli, míg a színpad el nem sötétül

VÉGE

A fordító megjegyzése: A fordítás alapjául a Divadlo Na zábradli kézirata szolgált. A szöveg részben ezért is nem egy többé-kevésbé kész, lezárt egész. Mivel a szöveg nyitottsága szinte kínálja a beavatkozásokat, ajánlom a dramatizáció alapjául szolgáló Hrabal-próza alapos áttanulmányozását. (*Túlságosan zajos magány*, a *Gyöngéd barbárok* c. kötetben jelent meg az Európánál 1985 februárjában.)

BORISLAV PEKIĆ

Ki ölte meg az én halhatatlan lelkemet?

SZEREPLŐK

JOSHUA JOHNS *Jelenleg egy ingatlanközvetítő ügynökség tisztviselője, de perspektivikusan annak jövendő tulajdonosa; valamint szénbányák, fegyvergyárak, gyógyszergyárak és könyvkiadó vállalatok jövendőbeli tulajdonosa; továbbá esetleg a Lordok Házának jövendőbeli tagja. Származását tekintve munkás, lehetőségei szerint polgár, érzelmei szerint — ahogyan érdekei diktálják. Johns igyekszik művelt ember módjára beszélni, ahogyan a társadalom úgynevezett legfelső köreiben szokás, ám ez nem nagyon sikerül neki, különösen, amikor indulatba jön. Ilyenkor átvált a gyermekkorából ismerős külvárosi beszédmodorra.*

JIŘI JIROLIMEK *Jelenleg perspektíva nélküli építőipari munkás, de tekintélyes múltú egykori ingatlannagykereskedő, és a Nicaraguai Köztársaság tiszteletbeli konzulja. Származása szerint polgár, jövőjét illetően munkás, érzelmei szerint — ahogyan érdekei diktálják, még ha ez összeegyeztethetetlen is előítéleteivel. Csehszlovákiai menekült, idegenes akcentussal beszél, a magasabb osztálybeliek stílusában, olykor modorosan. A zárójelenetben levetkőzi modorosságát, s meglehetősen nyers.*
Továbbá a rendőrőrs tagjai, a törzsőrmester, a főfelügyelő és két rendőr.
A történet napjainkban játszódik, London keleti külvárosában

Éjfél. A rendőrállomás ügyeletén az unalom neszei

I. RENDŐR A jó életbe! Minden rohadt ügyeletben ugyanaz a moslék szendvics! *(A telefonba)* Woolwich rendőrállomás... Brown tizedes... Nem, asszonyom, attól tartok, a főfelügyelő nincs itt... Nálam is tehet följelentést. Mert ugyebár én is rendőr vagyok, asszonyom... Igaz, hogy csekélységem csak... *(Lecsapja a kagylót)* Nem, sajnálja, de mégsem. Neki csak nagykutya kell... Nézd csak, Nick, mindig ez a tetves ömlesztett sajt meg műszalámi... Mintha a Rendőrségi Évkönyvet rágnám!

II. RENDŐR A rosseb egye meg, Pit, a mai ingadozó árak mellett...

I. RENDŐR Ki beszél itt árakról? Önbecsülésről van szó. Aki ilyen szendvicsen él, annak nincs önbizalma... Azt még a lába is cserben hagyja. Bezzeg a főfelügyelőt, azt igen! Mit gondolsz, miért?

II. RENDŐR Mert, teszem azt, a főfelügyelők nem futkároznak...

I. RENDŐR Mert a főfelügyelők zabálnak, ahogy kell, hát ezért. Jó konyha, nagy tekintély. Napi kétezer plusz kalóriával én is törzsőrmester lennék.

II. RENDŐR Te aztán... lennél ám... bele sem férnél a mundérba!

I. RENDŐR Na és? Manapság különben is csak a kövérek számíthatnak valamelyest arra az átkozott tekintélyre... Én mondom, Nick, a jó táplálkozás a titka mindennek. Ez a világ a hústornyoké, nekem elhiheted! Az ember vagy szögre akasztja, vagy földagasztja magát!

Zaj és kiabálás közepette az őrmester becipel két részeg polgárt, akikből a részegség később folyamatosan elpárolog

JOSHUA Mégiscsak disznóság! A leghatározottabban tiltakozom! Beszélni akarok az ügyvédemmel! Collins úrral! Ez itt a barátom, tekintélyes külföldi úr a kontinensről!

ŐRMESTER A rongyairól ítélve netán valami herceg, inkognitóban?

JIŘI Na de uram, én valamikor...

JOSHUA Miért ne, uram? Ezek a külföldiek olyan kiszámíthatatlanok! Az embernek bemutatkozik egy herceg, aztán kiderül róla, hogy közönséges szélhá-

mos. Elénkbe áll egy csavargó, kisül róla, hogy herceg... Nos, Dzsidzsi, te mi vagy? Herceg, vagy esetleg...

JIŘI Nézd, Dzsodzsó, az a helyzet... én hajdan voltam valaki, de most, tisztelt uraim, önök is láthatják...

ŐRMESTER Ha nem nagyon muszáj, ne öntsön nyakon az élete történetével.

II. RENDŐR Főzzek nekik egy kávét, őrmester úr?

JOSHUA Ha már kérdezi, én inkább egy gint innék...

JIŘI Jöhet, ámbár valaha a legnemesebb rajnai borokat fogyasztottam, és soha nem hagytam ki egyetlen pohár portóit... nem beszélve a Courvoisier-ről, amikor a hölgyek már visszavonultak a szalonba...

I. RENDŐR Valami harapnivalót nem kérnek az urak? Talán majonézes ráksalátát? Esetleg fecskefészket?

ŐRMESTER Pofa be, Pit! Nem látod, hogy képtelenség velük beszélgetni, amíg ilyen állapotban vannak?

I. RENDŐR Ki akar ezekkel beszélgetni? A magam részéről éppen emésztek, és nem hagyom magam megzavarni sem a társadalmi, sem a hivatali előmenetelben!

ŐRMESTER Pofa be, ha mondom! És egyáltalán, mindenki fogja be a pofáját, a fenébe is!... Kuss, Pit, ülj le, és írd... *(Diktál)* Simmons őrmester jelenti... most hagyj ki helyet a neveknek... a Thorntree Road és a Heatwood Gardens sarkán lévő kocsmát záróra után elhagyták, majd a Marion Wilson Park, a Charlton Park Road és Cemetery Lane útvonalon, ittas állapotban állati hangokat hallattak..

JOSHUA Elnézést, őrmester úr, nekem az inkább úgy hangzott, mint valami ének... mit gondolsz, Dzsidzsi?

JIŘI Akkor, Dzsodzsó, kétségkívül annak szántuk... de most...

ŐRMESTER *(diktál)*... majd urináltak a temető mellett.

JOSHUA Nem engedem, hogy politikai izékbe keverjenek!

ŐRMESTER *(diktál)* Amikor pedig a jelentéstevő figyelmeztette fent nevezetteket, azok tettleges ellenállást...

I. RENDŐR *(gépiesen)* Fegyveres ellenállást...

ŐRMESTER Hogyhogy fegyver? Semmiféle fegyver nem volt náluk...

JIŘI Nem akarok hazudni, őrmester... az én társadalmi helyzetem csakugyan bizonytalan, de a méltóságomat nem veszítettem el! A méltóságot, amely...

ŐRMESTER A tárgyra!

JIŘI Tehát, volt nálam egy zsebkés, amit pipatisztogatásra használtam, emlék volt drága jó nagybácsikámtól, aki 1897-ben császári és királyi...

ŐRMESTER A tárgyra, a szentségit!

JIŘI Egyszóval, elvesztettem, és nem találom sehol. De már dohányom sincs, holott kubai szivarhoz vagyok szokva...

ŐRMESTER *(szelíden)* Nézze, uram...

JIŘI Parancsoljon, uram!

ŐRMESTER Megbeszéltük, hogy semmi életrajz, ugyebár?

JIŘI Csupán néhány tényezőre akartam felhívni a figyelmét, amely talán előnyösebb megvilágításba helyezi személyemet...

ŐRMESTER Mikor jön vissza a főfelügyelő?

II. RENDŐR Valami ír csetepaté volt Abbey Woodnál, oda ment. Gondolom, egy óra múlva itt lesz.

ŐRMESTER Akkor majd ő eldönti, mi legyen ezekkel.

JOSHUA Micsoda?! Miféle főfelügyelő? Én elfoglalt üzletember vagyok! Nem várhatok!

ŐRMESTER Pit, közben majd vedd föl a személyi adataikat, és józanítsd ki őket... Különben soha nem lesz belőled őrmester... *(Elmegy)*

I. RENDŐR Pedig az csakis a kilókon múlik...

JOSHUA *(kiabál)* Hallod-e, zsarukám! Én kereskedő vagyok, és a büdös franc fog várni egy koszos főfelügyelőre!

I. RENDŐR Mondd, csak, hány kiló vagy?

JOSHUA *(zavartan)* Nem értem.

I. RENDŐR Mennyit nyomsz élősúlyban?

JOSHUA Pillanatnyilag hatvanhárom kilót, de...

I. RENDŐR Akkor ne dumálj itt nekem a menő kereskedésedről a hatvanhárom kilóddal!

JOSHUA *(kétségbeesetten)* De ember, ez nem az állandó súlyom, csak az influenza tönkretett... Hamarosan fölszedem a többit! Mindjárt megmutatom a fényképemet, nesze, itt a jogosítványom...

I. RENDŐR Az üzletemberek nem holmi ragyás Mini Austinnal járkálnak!

JOSHUA Hát persze, meg is rendeltem már a Rovert. Teljes automatika, telefon is van benne, és még a lámpa is kigyullad a „Biztonsági öveket bekapcsolni" felirattal.

JIŘI Bátorkodom felhívni az urak figyelmét, hogy nekem is volt egy limuzinom, monogrammal és libériás sofőrrel, Františeknek hívták...

I. RENDŐR Különben is, mire jó a rohanás? Éjszaka a börze is szünetel. Tehát, szabad kérnem a nevüket?

JOSHUA Mind ez idáig Joshua Johns... mostantól pedig idősb Joshua Johns. Ugyanis fiam született...

JIŘI Korábban én is idősb Jirolimek voltam, de erre, sajnos, többé nincs szükség...

II. RENDŐR Tudod, Pit, ezt megkülönböztetésül használják az üzleti életben.

JOSHUA A cégem gyarapodásával persze...

I. RENDŐR Csak nem akarod bemesélni nekem, hogy cégtulaj vagy?

JIŘI Tudja-e, tizedes úr, hogy én is az voltam?

I. RENDŐR Téged ki kérdezett?

JOSHUA Pillanatnyilag még nem, de hamarosan... Bízom benne...

I. RENDŐR No persze korlátlan jótállással, mi?

JOSHUA Természetesen, korlátlan jótállással. Csak nem őrültem meg!

I. RENDŐR És hol lakik idősb Joshua Johns, a leendő jótállásos cégtulajdonos, a „Biztonsági öveket bekapcsolni" lámpával?

JOSHUA *(zavartan)* McLoad Road 17... De azt is tudni kell, hogy...

I. RENDŐR Ne aggódj, nem azt vártam, hogy a lakosztályod a St. James parkra néz!

JOSHUA Sose lehet tudni. Kinéztem ugyanis egy házat, jobban mondva villát, nagyon jó helyen...

JIŘI Én mindig a legjobb helyen laktam, minden elképzelhető kilátással...

JOSHUA Tudja, a Shrewsbury parkkal szemben...

I. RENDŐR Akkor tehát reggelente még lovagolhat is...

JIŘI Bevallom, nem lovagoltam, csak díszfelvonuláson kocsikáztam a saját fogatomon...

JOSHUA *(lelkesen)* Két garázs van, az ajtó gombnyomásra működik. Piros kaviccsal felszórt út, magánterület. A hátsó kert negyed hektárnál is nagyobb, és van még kutyaól is...

I. RENDŐR Vadászkutyával, ugye?

JOSHUA Gúnyolódj csak, zsarukám, rajta, leslek én még téged az ablakomból, hogy ácsorogsz odakint az utcán... éjszaka, a legrondább zuhogó esőben!

JIŘI Ami az én Helvetius nevű kutyámat illeti, kénytelen voltam holmi kontár rokonokra bízni, amikor bizonyos földrajzi körülmények arra kényszerítettek, hogy elhagyjam hazámat...

I. RENDŐR Ne nyaggasson már, hallja-e, magára is sor kerül! Mi a foglalkozása, Johns?

JOSHUA Egy hét múlva becsüsként fogok dolgozni Grembe úr mellett, aki ingatlanügynök.

I. RENDŐR És addig mit csinál, ha szabad kérdeznem? Táblákat tesz ki a házak elé „Eladó" felirattal?

JOSHUA Ápolom a kapcsolatokat a kliensekkel, ha tudni akarja.

JIŘI A magam részéről hozzátenném, hogy e célból én valamikor hét igen ékesszóló, sokoldalú egyént alkalmaztam...

I. RENDŐR Ide figyelj, barátom, miért nem vallod be inkább, hogy irodai kézbesítő vagy?

JOSHUA Úgy kezdtem, nem titkolom... De csak azért, hogy megismerjem az ügyfeleket. Egyébként az önök híres felügyelői is az utcán kezdik!

JIŘI Ami személyemet illeti, én a háború előtt igazgatóként kezdtem, s bár nem becsülöm le senkinek az idevonatkozó tapasztalatait, úgy vélem, az utcán nincs mit tanulni, hacsak azt nem, hogyan kell biztonságosan közlekedni.

JOSHUA Példás, törekvő munkáscsalád hetedik gyermeke voltam... Nem úgy, mint egyesek, akik ezüstkanállal a szájukban születtek!

JIŘI Bizony, én ezekhez tartoztam, és íme, uraim, mostanra egy fakanalam se maradt, ám ami az itt elhangzott alattomos rágalmakat illeti, kijelenthetem...

I. RENDŐR *(ingerülten)* Nem jelent ki semmit! Megfájdul a fejem ezektől a nyúlós történetektől!

JOSHUA Az enyém rövid lesz, tizedes úr. Bármilyen munkát végeztem eddig, azt is rendszertelenül, alkalmilag, jövő hétfőtől irodában ülök, fehér ingben, nyakkendővel. Tegnap Grembe úr személyesen közölte velem, hogy rövidesen a munkatársa leszek!

I. RENDŐR Ide figyelj, Dzsodzsó, holnaptól lehetsz akár milliomos is, de ma itt előttem és ebben a jegyzőkönyvben csak melós vagy, érted? Családi állapota?

JOSHUA *(kimérten)* Nős.

I. RENDŐR Lefogadom, boldog!

JOSHUA Mégis, mit gondol, ki vagyok én? Nyamvadt impotens? Persze, hogy boldog házasságban élek, igenis... egyre boldogabban...

I. RENDŐR Szabad feltételeznem, hogy felsőfokú végzettséggel nem rendelkezik, de szándékában áll az első adandó alkalommal befejezni tanulmányait?

JOSHUA Már beszereztem a megfelelő színes prospektusokat...

I. RENDŐR Joshua Johns a valódi neve?

JOSHUA Miért, a fenébe is, mit képzel?!

I. RENDŐR Gondoltam, ezt is csak átmenetileg használja, mert remek kilátása van rá, hogy a nevét hamarosan Aga Khanra változtassa.

JOSHUA *(sértődötten)* Le vagy szarva, zsarukám!

I. RENDŐR Hé, maga ott, a padon, jöjjön ide! Hogy hívják?

JIŘI Valaha ez volt: „őexcellenciája dr. Jiří Jirolimek ingatlan-nagykereskedő és a Nicaraguai Köztársaság tiszteletbeli konzulja"... de most csak Dzsidzsinek szólítanak...

I. RENDŐR Külföldi?

JIŘI Minden tekintetben, tizedes úr.

JOSHUA Méghozzá prágai! Emberek, nem fantasztikus?

II. RENDŐR Szerintem az úr egész tisztességesnek látszik.

JOSHUA Igen, csakhogy ismerni kell a születések számarányát is!

JIŘI Hangsúlyoznám, hogy az előbbihez, légyen az bármekkora is, személyesen nemigen járultam hozzá, bár világrajövetelem tervezett volta kétségkívül...

I. RENDŐR Most turistaként tartózkodik itt?

JIŘI Turista voltam, amíg jól ment a sorom...

I. RENDŐR Tehát csak akkor lett huzamosabb ideig hazánkban tartózkodó külföldi állampolgár, amikor tönkrement?

JIŘI Sajnos.

JOSHUA Ezt inkább mi mondhatnánk.

I. RENDŐR Mivel foglalkozik itt, Londonban?

JIŘI Mint mondottam, tizedes úr, én voltam Nicaragua tiszteletbeli konzulja, valamint...

I. RENDŐR Azt kérdeztem, most mit csinál?

JIŘI Amíg a válság be nem következett, közreműködtem egy többemeletes ház építésében...

I. RENDŐR Szóval építőmunkás?

JIŘI Semmiképp sem, tizedes úr, én híres nagypolgári családból származom, amely üzletemberek nemzedékének tucatját adta Közép-Európának... sőt még egy püspököt is... a lovassági tiszteket nem számítva...

I. RENDŐR Ide figyeljen...

JIŘI Nevezzen egyszerűen konzulnak. Nem ragaszkodom a teljes címhez...

JOSHUA Nahát, ki hitte volna?

I. RENDŐR Oké, én aztán szólíthatom akár excellenciás uramnak is, ha óhatja, de ezt nem írhatom be a jegyzőkönyvbe, ha egyszer építőmunkás. Nekem fogalmam sincs ugyan, hogy az ön országában mit csinálnak a konzulok, de errefelé ritkán találkozni velük malterosvödör közelében...

JIŘI Írja be azt, hogy ingatlanokkal foglalkozom, és el van intézve.

JOSHUA Szó se lehet róla! Én vagyok az ingatlanügynök! Talán úgy nézünk ki, mint akik ugyanazt a foglalkozást űzik, ugyanahhoz a társadalmi réteghez, mi több, ugyanahhoz a fajtához tartoznak??

I. RENDŐR A francba is, Johns, fogd be már a szád!

JIŘI Tizedes úr, igazán nem akarok bonyodalmakat támasztani, főleg nem az adminisztrációt illetően, de nagyon fontos lenne számomra, hogy valahol azt is nyilvántartsák, ami *voltam* valaha. Eddig nem volt rá mód, nem is nagyon kérdezgették, most meg senkinek sem fontos... De nekem igen... Ha az ember mindenét elveszti, még a prespektíváját is, akkor egyszerre nagyon fontossá válhat a múltja...

I. RENDŐR Nem tudom, önöknél mi a szokás, de itt nálunk nem szégyen munkásnak lenni. Tessék, ugye, Johns úr is munkás...

JOSHUA Megtiltom, hogy oda soroljon, ahová nem tartozom. Még ha az voltam is, ezentúl...

JIŘI Uraim, én egy szóval se mondtam, hogy a munkámat szégyellem, csupán arra a tényre igyekeztem rávilágítani, miszerint nem az vagyok... noha a történelem viharai olykor-olykor arra kényszerítettek, hogy alantas munkát is végezzek...

JOSHUA Aki kétkezi munkát végez, az munkás, még ha másvalakinek képzeli is magát, de aki nem kétkezi munkát végez, az nem munkás, még akkor sem, ha egy rohadt zsaru meg akarja hülyíteni. Legalábbis az én észjárásom szerint.

JIŘI Mások szerint viszont, az ördögbe is, munkás az, aki munkásöntudattal bír, hogy vinné el az ördög, csakhogy én mint tiszteletbeli konzul és földbirtokos, nem rendelkezem eme minősítéssel!

I. RENDŐR Emberek, hagyják abba ezt a sok hülyeséget!

JOSHUA De bizony magának mondhatja ő a foltot a seggén, meg a tyúkszemeit. És ennyi éppen elég egy tetves rendőrségi jegyzőkönyvbe!

JIŘI Várj, Dzsodzsó...

JOSHUA Én magának nem vagyok Dzsodzsó, hanem Johns úr!

I. RENDŐR *(felordít)* Most már elég! Kuss! Mindketten mars oda a padra, és egy mukkot se többet! Torkig vagyok veletek!

II. RENDŐR *(kis szünet után)* Hallod-e, Pit, azt hiszem, a törvény szempontjából nem az a fontos, hogyan mutatkozik be, hanem az, hogy kereskedelmi tevékenységet folytat... Egyébként beírhatod, hogy „volt kereskedő".

I. RENDŐR Igen, ha nem szerepelne itt ez az átkozott építőipar... Hiszen ez itt a baj, hogy munkaviszonyban áll.

JIŘI Elnézést, hogy közbeszólok... de ha valaki munkanélküli, attól még lehet tekintélyes nagykereskedő, sőt Nicaragua konzulja is?

I. RENDŐR Természetesen.

JIŘI De nekem már nincs munkám, tizedes úr, a válság óta...

I. RENDŐR Elbocsátották?

JIŘI Hadd legyek pontos: bélistára kerültem.

I. RENDŐR Ember, hát miért nem ezt mondja? Hiszen ez remek! Most már semmi akadálya, hogy azt írjam be, amit kíván!

JIŘI Alázatosan megköszönöm, tizedes úr. Megelégszem a „nagykereskedő és tiszteletbeli konzul" titulussal.

JOSHUA Azt is tegye hozzá, hogy „volt"! Beírta, kérem, hogy „volt"?!

I. RENDŐR Te csak ne üsd az orrod a hivatalos aktákba, „idősb" Johns, inkább takarodj vissza a padra... Hol lakik, konzul úr?

JIŘI A Huge Streeten laktam, a Royal Arsenal mellett... de...

JOSHUA Nekem az a nyomortanya még ingyen se kéne!

JIŘI De pillanatnyilag éppen költözöm...
I. RENDŐR És hová?
JIŘI Még nem tudom. Éppen most keresek egy megfelelő lakosztályt...
JOSHUA Amikor megismerkedtünk, ezt nem mondta! És én még azt hittem, hogy olyasvalakivel haverkodom, akinek van állandó lakcíme!
I. RENDŐR Akkor beírjuk: „átmenetileg lakcím nélkül".
JIŘI Valamikor három emeleten laktam, a személyzet meg a padlástérben tartózkodott, s csak akkor merészkedett lejjebb, ha meghúztam a csengőzsinórt.
JOSHUA Hallja-e, nekem igazán nem úgy fest ez a helyzet, mint ami átmeneti. Az enyém, az igen, az tényleg átmeneti, tekintettel Grembe úr ígéretére... de hát ez itt...
I. RENDŐR Nős?
JIŘI Igen, azazhogy voltam... Vagyis a törvény szerint még mindig az vagyok, ámbár nem egészen biztos, nincs értesülésem...
JOSHUA Röviden: otthagyta az a vörös hajú kurva!
I. RENDŐR Sajnálom, uram.
JIŘI A feleségem, Anna Amelia Anastasia, akinek apja és nagyapja is generális volt, semmi közösséget nem vállal azzal a lemondó nyilatkozattal, amelyet aláírni kényszerült egy olyan harmadik személy jelenlétében, akivel nem áll rokoni kapcsolatban.
I. RENDŐR Ezt is igazán sajnálom. Gyermeke van?
JIŘI Volt... egy gyermekem volt... de a tüdőgyulladás... lám, uraim... ő sincs többé...
I. RENDŐR A nemjóját, még megsajnálom magát!
II. RENDŐR Én is, uram, bár szolgálatban vagyok.
JOSHUA Rendben van, én is csatlakozom, ördög vigye, tekintet nélkül a kettőnket elválasztó osztálykülönbségre...
JIŘI A józan ész határain belül, Dzsodzsó, én mindig tiszteltem a munkások követeléseit...
JOSHUA Bár azok többnyire indokolatlanok, hogy ne mondjam, arcátlanok, ugyebár?
I. RENDŐR Uraim...
JIŘI A legarcátlanabbak ellen magam is harcoltam, még 1936-ban, mint a Kereskedelmi Kamara alelnöke. Nagybirtokos létemre ez érthető... viszont te, Dzsodzsó, munkás vagy, és fölfoghatatlan számomra, hogyan lehetsz ennyire méltánytalan a saját osztályoddal...
I. RENDŐR Kérem, uraim!
JOSHUA Hogyan? Ki itt a munkás?
JIŘI Hát te, Dzsodzsó! Vagy nem emlékszel?
JOSHUA Én? Munkás? Megkergültél?! Hiszen te vagy az átkozott munkás, méghozzá meló nélkül!
I. RENDŐR Emberek, elég legyen, az istenit neki!
JIŘI Johns úr, én, aki még a brit protokoll szerint is nagykereskedő vagyok, és konzul... elismerem, jelenleg munkanélküli... de akkor is konzul!
JOSHUA *(kiabál)* Szarok a protokollra! Rám igenis karosszék vár Grembe úrnál! És hol leszel te akkor?
I. RENDŐR Nick, állítsd le őket!
JIŘI Nekem is volt saját bőrfotelom! Az apámnak is volt! És Jozef nagyapámnak is, de tovább nem sorolom, maga ezt úgysem értené!
II. RENDŐR Csendet! Őfelsége nevében!
JOSHUA *(birkózás, huzavona zaján át)* Értelek én, de még mennyire! Hátsó ajtón is be lehet jutni a jobbak közé!
JIŘI *(kiabál)* Jiři Jirolimek mindig mindenhová a főkapun lépett be, miközben előírás szerint, ahogy illik, bejelentették: őexcellenciája... doktor Jiři Jirolimek!
JOSHUA *(ordít)* Léptél ám a büdös francba! Jössz itt a nagy hantával, mert tudod, hogy senki se ellenőrzi, amit bedumálsz nekünk! Az én szavamnak viszont hitele van! Hé, hová visznek?... Itt van Grembe úr telefonszáma! Látják? Ha nem a haverja volnék, most nem volna nálam! Tessék, itt van a limuzin megrendelőlapja, meg az elismervény, hogy előleget adtam a házra... Hé, hova cipelnek? Itt van a gyerekem gyorsfényképe is! Az automatából!

Ajtócsikordulás, kulcszörgés, szünet

Az anyja keservit, ez meg micsoda? Ez a sitt! Te Dzsidzsi, ezek az átkozottak bekasztliztak minket!
JIŘI Ahogy elnézem, igazán száraz és meleg odú.
JOSHUA De nekem holnap üzleti tárgyalásom lesz! Az üzleti sikerem és a jövőm forog kockán! *(Dörömböl az ajtón)* A karrierem! Hé! Jogi védelmet követelek!

Lépések zaja, majd a zárban kulcs nyikordul

II. RENDŐR No mi a hézag, Johns?
JOSHUA Szólíthatna „uram"-nak engem is...
II. RENDŐR Ez igaz, de semmi okom rá... És mi ez a lárma egyáltalán?! Az egész ügy komolytalan, röpke két óra múlva már otthon lesztek... Inkább aludj egyet, és igyekezz kijózanodni, hátha az asszony odahaza nem lesz olyan nagylelkű, mint mi!
JIŘI Micsoda ágy! Felséges! Igaz, hogy régi darab, de abszolúte bizalomgerjesztő. Emlékszem, nagyanyai ükapám, a brnói ügykezelő igazgató házában volt egy ágy...
JOSHUA Szóval ha józanul ítéljük meg a dolgot, Dzsidzsi, ennek igaza van, nem gondolod? Csak semmi ellenkezés...
JIŘI Ilyen remek darabot nem láttam az 1948-as forradalom óta, amikor is az események épp egy ilyen ágyon leptek meg...
JOSHUA Hiszen csak vallani kell, szerényen és méltóságteljesen...
JIŘI Az emberiség többsége nem sok gondot fordít arra, hogyan alszik...
JOSHUA Józanul bocsánatot kérni...
JIŘI Csakhogy, az én békebeli tapasztalataim szerint, az ember egész napi önbizalma attól függ, hogy milyen kényelemben töltötte az éjszakát.
JOSHUA *(szónokolva)* Minden jel arra mutat, hogy képtelenek voltunk felmérni méltatlan tetteink horderejét, főfelügyelő úr. Ez ugyebár mindenkivel előfordulhat, kiváltképp, ha előléptetését ünnepli. A rendkívüli körülmények hatása, főfelügyelő úr, az önkontroll lazulása — és lám, kész a malőr! A tetejében pedig nevezetes emberekről van szó, akiknek a képét az újságok is közlik... ön ugyebár, mint közéleti személyiség, megérti... Egyszóval, mi lenne, ha az incidensre fátylat borítanánk, főfelügyelő úr?
JIŘI *(hűvösen)* Azt nem, Johns úr.
JOSHUA És miért nem, főfelügyelő úr?
JIŘI Azért, mert az önök undorító viselkedése már jegyzőkönyvbe került, s ha erről csak úgy „megfeledkezünk", az közönséges csalás.
JOSHUA Igazán nem kívánjuk, hogy a jegyzőkönyvről megfeledkezzenek *(ingerülten)*, esetleg csak azt, hogy ne lovagoljanak folyton ezeken a kurva papírokon... akarom mondani, ne tulajdonítsanak olyan nagy jelentőséget, uram...
JIŘI Ez lehetetlenség. A bíróság előtt fognak felelni.
JOSHUA *(egyszerűen)* Várj csak, Dzsidzsi, te most melyik oldalon állsz?
JIŘI A miénken, természetesen, csak éppen megeleveníteni próbálom, mi lenne, ha úgy viselkednél, mint ha mi sem történt volna.
JOSHUA Hát történt valami?
JIŘI De még mennyire! Hiszen már a kocsmaajtóban úgy bömböltél, mint egy szamár...
JOSHUA Várj, Dzsidzsi, mintha te kezdted volna a gajdolást.
JIŘI Úgy nézek én ki, mint akinek énekelni van kedve?
JOSHUA Sejtettem én azt, magamban mégis azt mondtam: nem baj, hadd legyen egyszer boldog ez a szegény nyomoronc, még ha az én kontómra is... És én csatlakoztam hozzád, színtiszta keresztényi együttérzésből...
JIŘI Ellenkezőleg, én csatlakoztam tehozzád, a polgári illem szabályai szerint. Úgy véltem, rendes dolog, ha részt veszek ennek az embernek a mégoly kulturálatlan szórakozásában is, ha egyszer együtt töl-

töttem vele az egész, meglehetősen unodalmas estét...

JOSHUA És az ital, amit fizettem a konzul úrnak, az nem volt unodalmas?

JIŘI Fizetett, nem vitatom. Ugyanis szemmel láthatóan átmeneti pénzzavarban szenvedek, de ön csupán azért fizetett, hogy meghallgassam ízetlen történeteit arról a bizonyos képzeletbeli hivatali előmenetelről, a csalóka ábrándról, hogy felkapaszkodik a ranglétrán, jövendő lakosztályairól, limuzinjairól, fiairól, üzleteiről, címeiről, rangjairól és bankszámláiról... Igen, uram, és mindezt udvariatlanul olyan embernek mesélte, akinek valaha lakosztályai, fiai, címei, rangjai voltak. Az egész estémet elrontotta.

JOSHUA Az ön estéjét?

JIŘI Igen, az enyémet! Remélem, nem képzeli, hogy még a naplementét is Grembe úrral közösen birtokolja?

JOSHUA Ott ült egyedül a sarokban, egy sörre se volt pénze, de megjátszotta magát, és a vendégek pillantását leste... A végén engem vett palira!

JIŘI Ön olyannyira agresszív volt, hogy az emberek szinte menekültek a közeléből, nehogy kénytelenek legyenek megcsodálni a történelmi látomásait és az automata fényképeket. Nekem, sajnos, nem sikerült elszöknöm, mert az ajtóban elkapott!

JOSHUA Amikor is épp a tulajdonos akarta kidobni. Meg is tette volna, ha én hülye fejjel be nem avatkozom...

JIŘI Már nyugovóra akartam térni...

JOSHUA És hol akart nyugovóra térni, excellenciás uram? Melyik metróállomáson?

JIŘI Hát nem önnél, azt biztosra veheti.

JOSHUA De azért, konzulom, remélted, számítottál is rá, hogy megsajnállak, és amikor pofára estél, olyan ordítást csaptál, mint akit nyúznak...

JIŘI Uramisten, micsoda közönséges hang!

JOSHUA Másképp is kifejezhetem magam, például így: mintha abban a lehetetlen Prágában volna, és nem egy civilizált fővárosban, amely több mint nyolcszáz négyzetmérföldnyi zöldövezettel bír... megközelítőleg...

JIŘI De kérem, mi köze ennek bármihez is?

JOSHUA Igenis köze van, kérem... *(hangnemet vált)* ahhoz a nyavalyás tényhez, hogy nem volt hol dekkolnod! Csakis azért üvöltöztél, hogy a nyavalyás hekusok rád figyeljenek, és végre ledobhasd magad erre a tetves ágyra, itt, ni! Ez csak világos! És mivel én piszkosul betintáztam, a trükköd bevált! Elbődültem magam is, hogy a rosseb egye meg azt a bikkfanyelvű szláv dalodat! Csak úgy hemzsegnek benne a mássalhangzók! Amikor meg rád jött, hát veled együtt pisáltam én is! *(Megint más hangon)* Mintha őfelsége alattvalóinak veséi nem szabad akaratukból működnének!

JIŘI Nem így volt, Johns úr, tudom én, mi a rend, még ha nincs is módomban többé megszabni azt, mint akkor, amikor Brnóban, mint képviselőtestületi tag...

JOSHUA Szóval így... *(Dühösen)* A kurva életbe! Megjátszottad magad, és engem is bemártottál a szarba! És én, a lökött, még erőlködtem, merő szolidaritásból...

JIŘI Önnek igazán furcsa képzetei vannak a szolidaritásról.

JOSHUA Akármilyenek is, de az enyémek!

JIŘI Tehát ápertén: az ön rágalmai förtelmesek, és kötve hiszem, hogy a főfelügyelőre kedvező hatással lesznek... A jegyzőkönyvből pedig nyilvánvaló, hogy ön, mint anyagi biztonságot, sőt, jólétet élvező személy, jobban megengedheti magának az efféle oktalanságot, mint az, aki ráadásul hazája határain kívül él...

JOSHUA Akinek jól megy sora, nem az utcán végzi a szükségét! Ezt csakis valami züllött vagy éhenkórász értelmiségi teszi!

JIŘI Egyetértek, bár nem vagyok éhenkórász értelmiségi, hanem kereskedelmi diplomata, vagy talán inkább diplomáciai kereskedő, ahogy tetszik... Arról viszont, hogy ezt a magafajta munkások igenis megteszik, arról meggyőződhettem az én Arany Prágámban. Szombatonként ugyanis csoportosan lődörögtek az utcákon, részegen, aztán meg...

JOSHUA Ez stimmel. Maga tehát valóban szakképzetlen építőmunkás.

JIŘI Csakhogy a jegyzőkönyvben úgy áll, hogy ön az!

JOSHUA Nagy-Britanniában és a Brit Nemzetközösségben az ingatlanügynökök nem munkások!

JIŘI De akik a leveleiket kézbesítik, azok igen!

JOSHUA *(kiabál)* Én nem vagyok küldönc! Én a fotelomban ülve várom a postámat! Az én kényelmes, ruganyos, forgó lábú fotelomban, miközben a lábamat diófából készült íróasztalra teszem! És mindennap inget váltok! Fehér nejloninget!

JIŘI Ha már a fehérneműnél tartunk, az enyém, uram, a háború előtt, a legfinomabb selyemből készült!

JOSHUA *(dühösen)* De hát neked olyan nincs is! Még gatyád sincs! Te gatyátlan nyomorult!

JIŘI *(élesen)* Hogy merészeli...!

JOSHUA *(felbőszülve)* Akkor ide vele! Mutasd meg, hadd lássuk azt a selyembugyogót!

JIŘI *(miközben dulakodnak)* Mondtam, hogy az a háború előtt volt! A forradalom és az újjáépítés előtt! Megőrült?! Hozzám ne nyúljon! Én diplomáciai mentességet élvezek!

JOSHUA Szarok rá! Mutasd azt a selyemgatyát!

Dörömbölés zaja az ajtón, ettől mindketten lehiggadnak

I. RENDŐR *(kintről)* Csönd legyen odabent! Mi ez itt, a jó édes anyátok hétszentségit, zárka, vagy dilináz? Már enni se lehet nyugodtan! Egy hangot se halljak többet, értitek?

Távolodó léptek zaja. Rövid csend, majd Johns és Jirolimek először suttogva, majd fokozatosan normális hangerővel folytatja a leszámolást

JOSHUA *(suttogva)* Ember, látja, mit művelt? Még csak az hiányzik, hogy a nyakunkba varrjanak egy újabb kihallgatást!

JIŘI *(suttogva)* Legyen szabad megjegyeznem, hogy az imént nem én kezdeményeztem az alsónemű szemrevételezését.

JOSHUA *(erősebb hangon, de még suttogva)* De hiszen ön adta elő a meséjét a selyemgatyáról! Ha nagyon akarom, nekem is lehetett volna, persze még holnap se késő...

JIŘI *(suttogva)* Ami a holnapot illeti, attól tartok, nem alkalmas...

JOSHUA *(suttogva)* Á, szóval ezt vette a fejébe... Na, gyerünk, Dzsidzsi, mondd csak ki kereken... itt akarsz áttelelni, mi?!

JIŘI *(suttogva)* Másképp fogalmaznám meg... ámbár nem vitatom, hogy ez a szituáció megfelel nekem, persze csakis addig, amíg megérkezik az a pénzösszeg, amely már valószínűleg útban van.

JOSHUA *(suttogva)* Vagy úgy! És honnan érkezik majd a pénz, ha szabad kérdeznem?

JIŘI Mindenhonnan... ugyanis levelet írtam mindenhova, logikus tehát, hogy mindenhonnan várom a választ is. Csakhogy, ugye, ehhez idő kell... a posta manapság... érti, ugye?

JOSHUA *(suttogva)* Persze, sztrájkolni, azt bezzeg tudnak...

JIŘI *(suttogva)* Miként már korábban a kocsmában is említettem, elég sok befolyásos partnerem van Európában, sőt Európán kívül is, továbbá adósaim és személyes barátaim, akiket kímélni akartam a megrázkódtatástól, de most, ön is láthatja, nincs tovább... Haladéktalanul igénybe kell vennem minden hivatalos és magánjellegű kapcsolatomat...

JOSHUA *(suttogva)* A diplomáciai kapcsolatokat is, nemdebár? Végtére is, ön konzul, így bizonyára a Külügyi Hivatal futárszolgálata a legbiztonságosabb módja a pénzküldemény kézbesítésének, ugyebár.

JIŘI *(normális hangon)* Johns úr, az a nyugtalanító benyomásom támadt, miszerint ön gúnyolódik velem...

JOSHUA *(normális hangon)* Istenem, Dzsidzsi, miért is gúnyolódnék egy konzullal, aki háromemeletes villában lakott, az urakkal konyakozott, miközben a hölgyek átvonultak a szalonba, és selyemgatyát vett föl a kocsikázáshoz?

JIŘI Akárhogy is, az én életem nem gyorsfényképekből, előlegekből, ígéretekből, brosúrákból és holdkóros tervekből áll, miként az ön esetében, hanem igenis reálisnak mondható, mert minden igazi volt benne... még a hamuja is valóságos! És még ez a hamu is többet ér az ön üres reményeinél! Emlékszem egy családi körben töltött karácsonyestére, 1935-ben...

JOSHUA Az istenért, hagyjuk az életrajzzal való szarakodást, inkább lássuk, most hogyan is állunk! Ami téged illet, az világos! Számomra viszont ez a skandalum egyenlő a tönkremenéssel!

JIŘI A tönkremenés, kedves uram, az 1929-es világválság volt, ez a jelenlegi helyzet viszont mindössze banális félreértés, amelyet ön merő nagyzási hóbortból ábrázol katasztrofálisnak...

JOSHUA Látszik, hogy nem ismeri azt a barom Grembét. Neki semmi se szent, ő egyik percről a másikra meggondolhatja magát, és mást vesz be az üzletbe. Mi lesz akkor velem?

JIŘI Igazán sajnálom, de nem az a benyomásom, hogy a társtulajdonosi viszony most nagyon időszerű lenne...

JOSHUA Ki mondta, hogy az? Mindenesetre méltónak kell lennem, ha rá kerül a sor... Mert mit szólnak majd a nevezetes szomszédok a Shaftesbury Avenueről.

JIŘI Ide figyeljen, barátom, ön egyáltalán nem ott lakik!

JOSHUA Hát nem mondtam már, hogy éppen ott néztem ki magamnak egy házat, a parkkal szemben? Végtére is, itt az ifjabb nemzedék. Milyen hatással lesz a fiam ártatlan lelkére, ha egyszer meglátja apja képét a Timesban?

JIŘI Bátorkodom emlékeztetni arra, hogy a fiatalúr mindössze háromnapos, és, noha kétségtelenül örökölte atyja átlagon felüli intelligenciáját, mégis csekély a valószínűsége, hogy figyelemmel kíséri a napi sajtót... és mire a kezébe akad, már nem lesz ártatlan lelkű...

JOSHUA Belátom, hogy aggályom kissé korai... viszont később, ha majd a klubjában lapozgatva a régi évfolyamokat...

JIŘI De mi a csudának lapozgatná?

JOSHUA Mert az angolok szerint fontos, hogy a klubban időnként átlapozzák a Timest...

JIŘI És ha semmilyen klubnak nem lesz tagja?

JOSHUA Az én fiam klubtag lesz, különben nem ül majd ott a parlamentben!

JIŘI Tehát jelölteti magát a fiatalúr?

JOSHUA Természetesen. Olyan korban élünk, amelyben a tőkének, ha fenn akar maradni, küzdőképesnek kell lennie...

JIŘI Méghozzá olyan elvek szerint, amelyeket elfogadhatnak azok is, akiknek nincs tőkéjük...

JOSHUA Bizony... bizony... különben minden odavész a fenébe!

JIŘI Feltételezem, hogy ön akkor már a Lordok Házában ül...

JOSHUA Nem szenvedek rangkórságban, de ha bekövetkezik, nem bánom...

JIŘI Most már értem, miért aggódik. Egy ilyen szamárság miatt őfelsége kezében megállhat a toll, amikor éppen aláírná a kinevezési okmányt, mely szerint idősb Joshua Johns urat, ezen és ezen intézmény jogügyi bizottságának elnökét, főrendi rangra emeli...

JOSHUA *(rémülten)* Gondolja, hogy ilyesmi megtörténhet?

JIŘI Őszintén szólva, nem. Az önök első Erzsébetje még a kalózoknak is osztogatott nemesi címet.

JOSHUA Én nem vagyok kalóz... sajnos.

JIŘI Hogyan?! Csak nem kereszténYi alapon óhatja működtetni ügynökségét?

JOSHUA *(látnokian)* ...és a bányákat... talán...

JIŘI *(unottan)* Persze... a bányákat...

JOSHUA Mondjuk, valami virágzó ipar mellett... mint például építőipari gépek gyártása...

JIŘI Kifizetődőbb lenne talán tűzfegyvereket gyártani...

JOSHUA *(lelkesedéssel)* Amelynek érdekvédelmét biztosítaná valamilyen józan, lehetőleg baloldali napilap ötvenegy százalékos tulajdonba vétele...

JIŘI *(idegesen)* Jó, jó...

JOSHUA Vagy inkább kettő, egy reggeli balosé, mert akkor még álomittas az ember, és egy esti jobbosé, mert estére mindinkább lázongó a kedve...

JIŘI Ami pedig a löncsöt illeti, mert az ugyebár még nincs betáblázva, talán alapíthatna egy olyan lapot, amely fóruma lenne az ön érdekeinek a gyógyszeriparban...

JOSHUA Gondolja, hogy ott is érdemes kötelezettséget vállalnom?

JIŘI Feltétlenül. Pusztán erkölcsi alapon. Ugyanis muszáj lesz összetákolni az embereket, akik majd a fegyvereket szétszerelik, nemde?

JOSHUA Azonkívül ugyanők fogják megvásárolni a bombáimat, tehát következésképp a gyógyászati cégeimnek mindig lesz elegendő kliense.

JIŘI Gratulálok, Johns, őszintén gratulálok! Mindazt, amit a Rend tucatnyi nemzedék hideg kíméletlenségével és kannibálétvágyával kaparintott meg, ön egy röpke éjszaka alatt megszerzi... méghozzá merő emberbaráti alapon... Nos, mi van még?

JOSHUA Tudja, Jirolimek, vennék még egy kis bankot is...

JIŘI *(élesen)* Először is: bankot nem lehet csak úgy venni, az nem káposzta, hogy kilóra mérjék, hanem egy egész élet- és gondolatrendszer vérkeringése, továbbá, ha egy pillanatra megállna ebben a rohamos gazdagodásban, szóhoz jutnék, és talán kifejthetném, amit megpendítettem, mielőtt még ön a bányát szóba hozta...

JOSHUA Bányák, kérem, bányák, mindent csak nagyban!

JIŘI Az iparkirályságot nem lehet előítéletekre alapozni, s azok által fenntartani még kevésbé...

JOSHUA Nekem nincsenek ostoba előítéleteim...

JIŘI Nekem, úgy látszik, voltak valaha... de most... már nincsenek... mint ahogy egyebem sincs. Tulajdonképpen, mihelyt az ember abbahagyja a vagyon halmozását, hogy végre élvezze is, automatikusan kifejlődnek az előítéletei, ezért aztán elveszít mindent, mielőtt még alaposan belekóstolt volna.

JOSHUA Igen, a dolgok másmilyennek látszanak, ha az asztaltól szemléljük... Amíg Grembe úr asztala *előtt* álltam, bevallom, úgy rémlett, hogy a heti egy font béremelés meg se kottyan neki, viszont amikor ugyanezen asztal *mögé* álltam, ez az emelés nemcsak óriási és fölösleges kiadásnak, hanem, hogy is mondjam, bizonyos fokig árulásnak tűnt... és nyomban helytelennek ítéltem a korábbi nézetemet.

JIŘI És az elkötelezettséget a szakszervezetben, amely a te egy fontodat kiharcolta, nemdebár?

JOSHUA Még hogy szakszervezet! Ne is említsd a szakszervezeteket! Egytől egyig rablóbanda!

JIŘI Kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy az építőknél, bizonyos fenntartással ugyan, de tagja voltam a szakszervezetnek... természetesen, ez nem volt valamiféle lelki elkötelezettség, inkább a társaság kedvéért... *(Élesen)* Mert ugyebár, el kell ismernünk, hogy a munkásoknak is van joguk a társadalmi élethez!

JOSHUA Ki tagadja meg tőlük? Ami engem illet, feltett szándékom, hogy a gyárak körletében gyepszőnyeges sportpályákat létesítek...

JIŘI Igazán nagyon megható...

JOSHUA Méghozzá tusolókkal.

JIŘI Hideg és meleg vízzel...

JOSHUA A meleg vizet nem tartom fontosnak, elvégre nem a jégkorszakban élünk! *(Hirtelen megrémül)* Hallod-e, Dzsidzsi, ez eddig rendben van, és minden világos, ami a bányákat, bombákat, gyógyszereket, tusolókat, jobb- és balos újságokat illeti... Csakhogy holnap én nem állhatok a bíróság elé!

JIŘI Nem látok megoldást arra nézve, hogy ez elkerülhető legyen.

JOSHUA De én látok! Csak szereposztás kérdése!

JIŘI Nota bene, az éneklést magamra vállalom, de a többit...

JOSHUA Másképp gondoltam a szereposztást: te gajdoltál és hugyoztál, én pedig mindenben megakadályoztalak.

JIŘI És hogyan oszlik meg akkor a bűnrészesség?

JOSHUA Szó sincs bűnrészességről, nem is azt osztjuk meg, hanem a profitot...

JIŘI *(megdöbben)* Miféle profitot, az ég szerelmére?!

JOSHUA Én abból profitálok, ha kijutok innét, neked viszont tiszta haszon, ha itt tartanak, amíg a különböző földrészekről megérkeznek a pénzküldemények...

JIŘI És a tekintélyem?

JOSHUA Az ám, pöttyös lesz a tekintélyed! Megbolondultál? Te itt nem vagy senki és semmi!

JIŘI Én igenis voltam valaki... Mi az hogy!... Több ízben is szerepeltem az újságok címoldalán! Már a nekrológot is megírták rólam... a saját szememmel láttam! Emlékszem, például...

JOSHUA Jaj, Dzsidzsi, hagyd már abba, ne nyúzz folyton a kontinentális emlékeiddel! Inkább szedd össze magad, igyekezz megérteni, hova jutottál, és ereszkedj végre a földre! Még állandó lakásra is csak ez a kilátásod van, és te papolsz itt nekem tekintélyről... méghozzá gatya nélkül!

JIŘI Nekem igenis van alsóneműm! Csak a költözködésnél valahova elpakoltam!

JOSHUA Megígérem, alkalmazni foglak, amint kijössz innen!

JIŘI Ez vért kíván!

JOSHUA Na ne mondd, öregem! Lesz munkád... és tető a fejed fölött...

JIŘI Valaha ártatlanabb dolgokért is elégtételt követeltem... legalább első vérre...

JOSHUA Rendszeresen kapsz ebédet... szombatonként még egy krigli sört is...

JIŘI Johns úr, jóllehet tudatában vagyok, hogy ez a legocsmányabb visszaélés a helyzettel, amibe átmenetileg, hangsúlyozom, átmenetileg kényszerültem... noha ez szöges ellentétben áll az én makulátlan múltammal...

JOSHUA Figyelj, Dzsidzsi, még gatyát is veszek neked!

JIŘI ...valamint, merem remélni, jövőmmel is...

JOSHUA Valódi selyemből, ha kell, madzaggal!

JIŘI Mindazonáltal nincs más választásom, mint elfogadni az ön ocsmány ajánlatát, egyszóval...

JOSHUA Így van, barátocskám, nem kell annyit lacafacázni... és most munkára fel, nincs sok időnk!

JIŘI Már megbocsásson, milyen munkáról van szó?

JOSHUA Próbát tartunk, konzul uram! Na, gyerünk, pattanj oda az ajtó elé! Így, csak kicsit szerényebben, a mindenit, most nem fogadáson vagy a Buckingham palotában! Viselkedj normális ember módjára, akit éppen rajtacsípnek, hogy nyilvános helyen végzi a dolgát...

JIŘI *(szenvedélyesen)* Én olyat sose tettem...

JOSHUA Te aztán nem, ugye? Soha életedben, ugye? Mert azt is diplomáciai úton rendezted, a te finom bőrödön keresztül, ugye?

JIŘI Mellőzzük a sértegetést, kérem! Ha valamit a nyomorúságos körülmények kényszerítő hatására követtem el, az igazán nem róható föl...

JOSHUA Rendben van, csak ne kezdjük megint Csehszlovákiától, az istenért!! Figyelj, konzulom, most én leszek a főfelügyelő, és felolvasom a jegyzőkönyvet, amit lediktált az a hülye őrmester. *(Utánozza a rendőrt)* „A Thorntree Road és a Heatwood Gardens sarkán... ésatöbbi, ésatöbbi... ittas állapotban állati hangokat hallattak... majd ruináltak a temető mellett..."

JIŘI Talán inkább urináltak...

JOSHUA Mondott valamit?

JIŘI Semmit.

JOSHUA Semmit, főfelügyelő úr!

JIŘI Semmit, főfelügyelő úr!

JOSHUA Kicsit barátságosabban, konzulom, most nem az ENSZ-székházban van!

JIŘI *(szelíden)* Semmit, főfelügyelő úr...

JOSHUA Tehát, adjunk szót a védelemnek, hm... hm...

JIŘI Dr. Jirolimek... Dr. Jiři Jirolimek, Prágából, Csehszlovákiából, ahol egészen 1948 februárjáig...

JOSHUA A pokolba azzal a Prágával! Pokolba a forradalommal! A kérdésre felelj!

JIŘI Kötelességérzetem diktálja, hogy az őrmester úr jelentését Johns barátom szemszögéből korrigáljam...

JOSHUA A „barát" szó helyett mondd, hogy „úr"... Tehát, Johns úr...

JIŘI *(dühösen)* Akkor te most kicsoda vagy, a minisztenségit?! Az istenverte főfelügyelő, vagy az istenverte Johns?

JOSHUA Rendben, konzulom, gyerünk tovább...

JIŘI Énekeltem, de ő megpróbált elhallgattatni.

JOSHUA És miért énekelt? *(Szünet)* Talán, mert boldog volt?

JIŘI *(halkan)* Nem.

JOSHUA Akkor talán részeg volt? *(Szünet)* Részeg, mint egy disznó? *(Szünet)* Annyira részeg, hogy még hugyozott is egy brit utcasarkon?

JIŘI Arcátlan hazugság!

JOSHUA Most mit vartyogsz itt? Megbeszéltük, nem? Lesz munkád, tető a fejed fölött, lakáscímed! Selyemgatyád is! Vagy nem akarod?

JIŘI *(megtörten)* Bocsásson meg, kiestem a szerepemből...

JOSHUA *(mint a főfelügyelő)* Tehát, volt nagykereskedő. Brno képviselő testületének tagja. Egy köztársaság tiszteletbeli konzulja... Nos, nem szégyelli magát? Megértem, az embernek kedvét szegi, ha a mélyponton találja magát, de még akkor is mértéket kell tartania... Csak nem változunk ostoba állatokká azért, mert elvesztettük a családunkat, vagyonunkat, hivatalunkat, tekintélyünket, hazánkat és az életünk értelmét... Hiszen nem csupán ettől függ emberi mivoltunk... No, mondja meg szépen, mi késztette a kihágásra?

JIŘI *(síró hangon)* Nem bírom... nem bírom...

JOSHUA Nem tudja megindokolni?

JIŘI Hagyjuk, Dzsodzsó, nem megy és kész... Egyszerűen képtelen vagyok... Igen, énekeltem, nem tagadom... de az... az a másik teljesen kívül esik a felfogóképességem határán. Nem ismerhetem be, hogy olyasvalamit tettem, amit magam sem értek!

JOSHUA *(fenyegetőzve)* Szóval nem?!

JIŘI *(elszántan)* Soha!

JOSHUA *(epésen)* Oké, te ökör, de jól vésd a fejedbe: Joshua Johns úgyis kimászik ebből, rólam egy görbe szombat este miatt nem rántják le a hermelines palástot... De te akkor sem fogod menhelyként használni a mi börtönünket! Igenis ki leszel rúgva a Szigetországból!

JIŘI Nem utasíthatnak ki egy ilyen semmiség miatt, esetleg kapok három hónapot...

JOSHUA No persze, most ugye semmiség, bezzeg amikor én mondtam, akkor felfújtad, de még mennyire! Semmiség! Még hogy semmiség leköpdösni az angol hősöket!

JIŘI *(szörnyülködve)* Miről beszélsz, az istenért?!

JOSHUA Arról, amiről neked, te átkozott idegen, fogalmad sincs... arról, hogy az nem civil temető! Hanem katonai temető! A Királyi Hadsereg örök nyugvóhelye! Te pedig meggyaláztad a brit katonák emlékét, talán még a tengeri flottáét is! Megsértetted a birodalmat! Ezért megkapod a magadét! Egy hatalmas seggberúgást!

JIŘI Atyaúristen, atyaúristen!

JOSHUA *(utánozza)* Atyaúristen, atyaúristen!

Szünet. Jiri és Joshua idegesen fel-alá mászkál

JIŘI *(békülékenyen)* Johns úr! *(Szünet)* Johns úr! *(Szünet)* Dzsodzsó!

JOSHUA Eridj a francba, te rakás szerencsétlenség!

JIŘI Tudom, hogy haragszik, egyébiránt teljes joggal, de engedelmével, nekem is van okom ingerültségre... Rábeszélt, hogy vállaljam magamra a vétkességet, holott nagyon is jól tudta, hogy kiutasíthatnak érte... Nincs hova mennem, meg öreg is vagyok, nem tudok már új életet kezdeni... És éppen szétküldözgettem a címemet... udvariatlanság lenne nem bevárni a válaszokat, hagyni, hogy elkerüljenek a levelek. Egy szó mint száz, nem akarok elmenni innen... Másfelől, az ítélet önnek is okozhat kellemetlenséget... tekintettel Grembe úrra, a leendő vállalatra, sőt, őfelségére is. Így tehát mindketten olyan helyzetben vagyunk, hogy a beismerés katasztrófális lehet...

JOSHUA De hiszen maga mondta, hogy semmi értelme a tagadásnak! Nem igaz?

JIŘI Nem a tények tagadására gondolok... csupán, hogy azokat másképp értelmezzük. Miként Anglia tette, amikor azzal vádolták, hogy kifosztotta Indiát: nem a puszta tényt vitatta, hanem úgy érvelt, hogy csak azért foglalta el, mert civilizálni kívánta...

JOSHUA Lármáztunk, de nem azért, mert részegek voltunk, hanem egészen más, nyomós okból, nemde?

JIŘI Pontosan.

JOSHUA Úgy látszik, konzulom, Nicaragua mégse hiába fizette magát, hm?... Namármost, mi legyen a vizeléssel?

JIŘI Mellőzzük a banalitást, kérem... a dallam marad, csak a szöveg változik. A történet is ugyanaz, csak másképp kell előadni...

JOSHUA Hogyan?

JIŘI Ezt még meglátjuk...

Szünet. Fel-alá járkálnak

JOSHUA Megvan! Azért énekelt, hogy tető alá jusson. Ez majd szánakozást ébreszt, azonfelül még igaz is...

JIŘI Pro primo, nem igaz, pro secundo, a zsarolás nem kelt szánakozást. Pro tertio, ez nem magyarázat arra, hogy ön, akinek van fedél a feje fölött, miért énekelt... A magam részéről viszonzásképpen azt javaslom, hogy egyikünk legyen valami veszélyben. És a veszélyhelyzet miatt viselkedett méltatlanul, hogy felhívja magára a rendőrök figyelmét, és őrizetbe vegyék...

JOSHUA Jó, de miért kerültél veszélybe?

JIŘI Nem mondtam, hogy rólam van szó.

JOSHUA Hanem, kiről?

JIŘI Önről.

JOSHUA Marhaság! Rangombeli ember miféle veszélybe kerülhet abban az országban, ahol a jogrend uralkodik!

JIŘI Grembe úr Rendje?

JOSHUA Hé, mi vagy te tulajdonképpen? Lázító, vagy volt nagykereskedő és tiszteletbeli konzul?

JIŘI Hülye semmi esetre sem vagyok. Az idő tájt...

JOSHUA *(cinikusan)* Prágában, 1934-ben...

JIŘI Magam is híve voltam a jogrendnek...

JOSHUA Akkor most mit ágálsz ellene? Csak nem vitatod az államnak azt a jogát, hogy megvédje saját intézményeit?

JIŘI Nicsak, te már intézménynek is tekinted magad? Brit intézménynek? Olyannak, mint az „Ötórai tea"?!

JOSHUA Grembe úr szerint mi vagyunk a technikai haladás hordozói.

JIŘI Amiben te, személy szerint csak a golfütő hordozója vagy...

JOSHUA Golfozni még nem tudok, de már megrendeltem a hozzá való felszerelést, fémfejű ütőkkel. Azt mondják, ez a legtartósabb...

JIŘI Ide hallgass, Dzsodzsó, miről hadoválunk itt tulajdonképpen? Mi köze a mi dolgunknak a brit birodalomhoz, a technikai haladáshoz és a golfütőkhöz? Ültünk a kocsmában, és ittunk. Talán többet a kelleténél... na és? Utódod született. Holnap beülsz a puha forgószékedbe. Holnapután házat veszel magadnak és a kutyádnak. Azután pedig saját céget alapítasz, majd átköltözöl Kensingtonba vagy Chelsea-be.

JOSHUA Vagy messzebbre, a zöldövezetbe, vagy meghalok!

JIŘI Életben maradsz. London ugyan elveszíti tüdejének egyik alveoláját, de te megkapod az elkerített, kutyákkal védett négy hektárodat, még a tábla is ott lesz rajta a felirattal: „Magántulajdon. Tilos az átjárás."

JOSHUA Kiváló!

JIŘI És miközben ez jár a fejedben, ücsörögsz és iszol. Van ebben valami ésszerűtlen?

JOSHUA Nincs. De te vajon miért iszol? Neked semmi sincs a fejedben.

JIŘI *(sötéten)* Iszom, mert a lelkemet vesztettem el!

JOSHUA Oké, de előbb találjuk ki a sztorit, aztán majd lelkizhetünk tovább...

JIŘI Halott... mintha megölték volna, Johns...

JOSHUA Szóval egész éjszaka csak Prágáról, Brnóról és a lélekről fogunk dumálni?

JIŘI *(szenvedéllyel)* Ki ölte meg a lelkemet, Johns? Ki ölte meg az én halhatatlan lelkemet?

JOSHUA *(dühösen)* Azt nem tudom, hogyan ölhették meg a te halhatatlan lelkedet, de abban biztos vagyok, hogy az enyémnek vége, ha megjön a főfelügyelő, és itt állok, készületlenül!

JIŘI Rendben van. Hol tartottam?

JOSHUA A bányák megszerzésénél, bár én nem akarom ott abbahagyni...

JIŘI Képzeld el, hogy ott ülsz a „Fekete Ló"-ban, spiccesen, és széles ecsetvonásokkal festegeted a jövődet... Persze hangosan... és közönségesen. Kibírhatatlanul dicsekedsz, sorolod telhetetlen igényeidet, és fenemód pökhendi vagy a körülötted ülő szánalmas kisemberekkel.

JOSHUA Azoknak semmi keresnivalójuk egy előkelő helyen!

JIŘI Miközben a szomszéd asztalnál vasmunkások söröznek. Legyenek, mondjuk, hatan, és a drámai feszültség kedvéért vegyük úgy, hogy éppen sztrájkolnak... mint rendesen. Tehát ülnek és isznak...

JOSHUA De nem ott, ahol én... mert ők csak a talponállókba járnak... És különben is, minek a munkásokat belekeverni? Még meddig akarod őket az előtérbe nyomni?

JIŘI Ide figyelj, kell a sztori, vagy nem?

JOSHUA Kell, de nem munkásokkal spékelve.

JIŘI Ne félj, azok nem valódiak, csupán a drámai helyzet miatt szükségesek!

JOSHUA Szerintem a drámába inkább tisztességes polgárok kellenek, javasolnék például négy banktisztviselőt, bajusszal, keménykalapban, esernyővel, aktatáskával...

JIŘI Hát épp ezért szóba se jöhetnek a banktisztviselők. A történet miatt. A történetbe a sztrájkoló vasmunkások illenek... Mert velük, úgy látom, meg is verekednél...

JOSHUA Arra való a gyalog- és a lovas rendőrség! Én busás adót fizetek azért, hogy a törzshelyemen nyugalomban kortyolgassam szokásos italomat, amíg egy exkluzív klub tagja nem leszek... már holnap intézkedem, abban biztos lehetsz... Nem ülök többé olyan helyre, ahol egyszerre hat munkás is letámadhat!

JIŘI Pedig ez a logikus! A te barbár eszméidet tekintve, szerintem így a helyénvaló, mi több, szükségszerű... rohadtul szükségszerű!

JOSHUA Megbotránkozással veszem tudomásul, konzulom, hogy ön nemcsak eszméit, de a szókészletét is váltogatja!

JIŘI Marhára igazad van, Johns, váltogatom is, amíg meg nem találom a megfelelő szavakat arra, amit most rólad... és minden egyébről gondolok...

JOSHUA Gondoljon bármit, de akkor se tegezzen! Nem őriztünk együtt kecskenyájat!

JIŘI Ejnye, kedves Johns, ha te már néhány munkástól összeszarod magad, akkor neked nem jár az „önözés"... a magadfajtából sohase lesz ipari nagyhatalom... Önző, rongy alak vagy te! Görény!

JOSHUA *(fennkölten)* Ez vért kíván! Elégtételt veszek... első vérre!

JIŘI Az már rég kiment a divatból, te bolond! Még hogy elégtétel... Tudod, mi kell neked? Az a történet, amit én előadok! Csakis erre van szükséged! És ezt szem előtt tartva, nem bánom, nem kell, hogy agyonverjenek! Bár te még abba is belemennél, ha biztosan tudnád, hogy maga a Királyi Orvosi Akadémia elnöke fog kezelni... és nem valami kis bevándorló körzeti orvos... Egyszóval, elég, hogy megfenyegettek. Azt mondták, agyonvernek, ha átléped a kocsma küszöbét... No így már megfelel? Most már szabadon ordíthatsz, mint a szamár, odapiszkíthatsz a hősök sírjára, egyszóval természetesen viselkedhetsz. Szemlátomást azt akartad, hogy felfigyeljen rád a rendőrség, és én lojálisan támogattalak ebben... Nos, hogy tetszik?

JOSHUA Nem tetszik. Sehogy se tetszik... Egyáltalán nem tetszik, hogy bármely rólam szóló történetben ott legyenek a munkások, főleg a sztrájkolók... Maradjanak csak a gyárakban, ne lődörögjenek az utcán. Semmilyen munkásokat nem akarok! Csakis tisztességes, jól táplált, bajuszos, cilinderes urakat. És semmiféle barikádot, vörös zászlót és puskaropogást!

JIŘI Ki beszél puskaropogásról?

JOSHUA *(indulatosan)* Tudjuk, hogyan kezdődnek az ilyen balhék! Egy pillanat alatt eldördül a fegyver! Azután meg újraosztják a birtokot, és az ember, lám, hoppon marad! Nyakig a szaharában! Én ebből nem kérek, az biztos! *(Hűvösen)* Vagy keménykalap, esernyő és hamis bajusz, vagy semmi!

JIŘI *(csodálkozva)* Miféle hamis bajusz?

JOSHUA Amilyet a csehszlovákiai titkos ügynökök hordanak, hogy keménykalappal és esernyővel még inkább hasonlítsanak a belvárosi banktisztviselőkhöz! És akik mellesleg azért jöttek, hogy magát elrabolják!

JIŘI De ember, az istenért, miért akarnának engem elrabolni?

JOSHUA Ja, ez már a maga dolga, nem rám tartozik. Részemről mindent megtettem, ami tőlem tellett: magával együtt ordibáltam és hugyoztam, hogy a rend őrei fölfigyeljenek!

JIŘI De hiszen ez őrültség! Idestova harminc éve, hogy használaton kívül vagyok! Ugyan ki törődne velem?

JOSHUA Talán azok, akiknek levelet írt. Ki tudja, miféle emberek, és mit csinálnak Európában...

JIŘI *(sötéten)* Nem is írtam leveleket...

JOSHUA Hiszen azt mondta, hogy mindenhová küldött leveleket, és minden pillanatban megérkezhet a segély!

JIŘI *(szomorúan)* Ez régen volt, még az elején... Már abbahagytam... Semmi értelme...

JOSHUA És ezt hogy lehet ellenőrizni? Ugye, hogy nem lehet! Konzulom, magánál semmit se lehet ellenőrizni... Sem a nevét, sem a foglalkozását, sem az életrajzát. Legkevésbé pedig a tekintélyét. Lehet, hogy csak kitalálta!

JIŘI Ami elmúlt, mindig kitalálásnak hangzik. És minden múlt merő hazugságnak tűnik. A hazugság csak a te esetedben látszik perspektívának!

JOSHUA Nálam minden ellenőrizhető, előre látható. Engem itt mindenki ismer... Az én családom Viktória királynő óta, igenis, nagy tekintélyű... Maga pedig annyit hazudhat össze, amennyit csak akar... Ki tudja, volt-e egyáltalán családja? Létezik-e Nicaragua, amelynek állítólag a konzulja volt? Ami engem illet, nem hiszem, de a mi rendőrségünk bizony naiv. Lefogadom, nem fogják ellenőrizni, létezik-e az a bizonyos Nicaragua?!

JIŘI Most már én se vagyok benne biztos...

JOSHUA Na látja... Nos, vegyük úgy, hogy minden stimmel, amit saját magáról elmondott... Akkor viszont nem természetes gyűlölni azokat, akik mindenétől megfosztották, és nyomorult csavargóvá züllesztették, akinek a börtön az egyetlen állandó lakhelye? Hát nem természetes, ha mindent megtesz az anyagi javak, a tekintélye és a boldogsága visszaszerzése érdekében? Vagy olyan szar alak lenne, aki csak sodortatja magát az árral?!

JIŘI Szükségét érzem, hogy tegyek valamit, de semmi esetre sem ezt...

JOSHUA Nekem viszont prédikált, mi?! Az önbizalomról, mint az ipari hatalom alkotóeleméről, mi?! Most meg a főfelügyelőnek szánt mesében nem hajlandó bevallani, hogy fondorkodott a saját hazája ellen, és ezért küldték a négy bajuszos fickót a nyomába, hogy befogják a száját!

JIŘI Értelmes ember úgysem hiszi el az ilyesmit.

JOSHUA A rendőrség elhiszi. Hiszen ott találták ki. Minden áldott nap ilyenekkel tömik az ember fejét. *(Szünet)* Ide figyeljen, hát nem látja be, mekkora lehetőség van ebben az egészben? Egyáltalán nem arról van szó, hogy a bőrünket mentsük...

JIŘI Hanem?

JOSHUA Hogy profitáljunk belőle!

JIŘI Évekig voltam kereskedő, ráadásul a legsikeresebbek közé tartoztam, de ebben nem tudlak követni...

JOSHUA Ha elfogadja a sztorimat, hősök leszünk! Nem két részeg fickó a lapok utolsó oldaláról, hanem két hős a címoldalról!

JIŘI És miben áll a profit, vagyis az, amit lepengetnek elénk?

JOSHUA *(lelkesedve)* Záporoznak a megrendelések, az ajánlatok, a tervek, szerződések, tranzakciók és viviszekciók...

JIŘI Leginkább a viviszekciók...

JOSHUA *(költőien)* Virágzik az üzlet, mint eső után a nyíló rózsa... *(Hűvösen)* Ilyen sajtófotóval még a hülye is befutna a következő választáson!

JIŘI És én?

JOSHUA *(szórakozottan)* Hogyhogy maga?

JIŘI Én meg csak várjam, hogy azok odaát, bajusszal, de keménykalap nélkül, kiagyalják, miszerint én itt valóban olyasmit csinálok, amiért nyugodtan szitává lőhetnek? Szóval így részesülnék a profitból?

JOSHUA *(zavartan)* Karhatalommal fogjuk megvédeni. Gorillákkal és mikrofonokkal... Mint országgyűlési képviselő, megteszem a szükséges lépéseket a belügyminisztériumban...

JIŘI *(hirtelen)* A büdös francba az ilyen szemét alakkal... *(Uralkodik magán)* Akarom mondani, nem értek egyet ilyen kriminális javaslatokkal. Különben is, az életben ilyesmi úgysem történhet meg.

JOSHUA Éppen ellenkezőleg, konzulom, a te meséd a valószínűtlen...

JIŘI *(elszántan)* Az én történetem tényeken alapszik. Végtére is van erkölcsi jogosultsága abban az elviselhetetlen kizsákmányolásban, amelynek a munkásosztály világszerte áldozata... Abban a harcban, amelyet a munkásosztály élcsapata vezet a tőke ellen, a munka felszabadításáért!

JOSHUA Bár nem egészen értettem, amit mondott, látom, hogy hiányérzete van munkások nélkül, nemde?

JIŘI Nélkülük az egész történet értelmetlen.

JOSHUA Rendben van. Ahogy óhajtja. Legyenek hát munkások. Csakhogy ők nem engem fenyegetnek, konzulom, hanem magát!

JIŘI Miért engem? Magam is munkás vagyok. Építőipari munkás! Miért is támadnának meg olyasvalakit, aki velük egy csónakban evez?

JOSHUA Mert idegen, konzulom, és amiért megeszi a kenyerüket! Mert bérfeszültséget okoz! Bérfeszültséget, konzulom!

JIŘI Nem én csinálom a bérfeszültséget, hanem te meg a hozzád hasonló bitangok! Téged kell elintézni! És el is intéznek!

JOSHUA Ha csak egy lépéssel is közelebb merészkedik...

JIŘI Téged, te dög!

JOSHUA Figyelmeztetem...

JIŘI Téged meg a magadfajta szemét gazembereket!

JOSHUA *(hisztérikusan)* Ez lázadás! Fegyveres felkelés! Forradalom!

JIŘI Miért, mit képzeltél, Johns?! Azt hiszed, hogy örökké kavarják a maltert a rezidenciátokhoz? Meg pumpálják az autógumijaitokat? Meg nyírják a pázsitjaitokat? Meg bányásszák a szenet a kandallóba?!

JOSHUA Ez a magantulajdon és a hit sérthetetlenségének veszélyeztetése!

JIŘI Örökké taposssák a szőlőt, hogy borotok legyen, és kovácsolják a fegyvert a háborúitokhoz?

JOSHUA Ez árulás a dinasztia és a hagyományok ellen!

JIŘI És gyereket csinálnak, amikor azt csak nyomor, megaláztatás és rabság várja?

JOSHUA Ez a természeti törvény és az egyetemes rend megsértése!

JIŘI És ezenközben írogatják a leveleket, kérvényeket, panaszokat, tiltakozó jegyzékeket, peticiókat?! Hát nem, Johns, többet nem fogok írni, nem fogok kérni! Nem én! Semmit! Csak elveszem, ami nekem dukál!

JOHNS Egy lépést se, vagy megöllek! Mondtam én, hogy nem vagy te semmilyen nagykereskedő meg konzul! Tulajdonképpen bolsevik vagy! Vörös sárkány! De istenemre, rosszul számítottál!

JIŘI Reméled, Johns, ugye?

Törés-zúzás, kiáltozás, jajgatás, nyöszörgés, a két ember ökölre megy

(Ordít) Pedig így lesz, Johns! Már kezdődik!

JOSHUA *(ordít)* Meglátjuk! Azt azért még meglátjuk!

JIŘI *(ordít)* Máris megláthatod, Johns! Akár rögtön!

Zihálás, hörgés, fuldoklás, amely fokozatosan elhalkul. Csend. Szünet. Váltás: az ügyeletes tiszt szobája. Megérkezik a főfelügyelő

FŐFELÜGYELŐ Micsoda rongy idő! Átkozott eső, mintha nem is az égből, hanem belőlem ömlene... Nos, van valami újság? Szeretném, ha nem volna. Bárcsak sose volna!

I. RENDŐR Nincs is semmi különös, főfelügyelő úr... Egy riasztás a Margaret Roadról, betörés gyanújával, de csak vaklárma volt... Két házi botrány, továbbá két részeg alak, ezeket Simmons őrmester hozta be. Parancsoljon, uram, itt a jelentés...

FŐFELÜGYELŐ Mi ez? Miféle baromság? Hol az a két ember?!

II. RENDŐR Zárkában, uram.

FŐFELÜGYELŐ Kijózanodtak?

II. RENDŐR Nem hinném, uram. Az előbb néztem be hozzájuk. Alszanak a földön, mint a bunda.

FŐFELÜGYELŐ Akkor hagyja, aludják csak ki magukat, aztán kidobhatja őket!

II. RENDŐR Értettem, uram! Jó éjszakát, uram!

Lépések zaja, ajtónyitás-zárás

I. RENDŐR *(csámcsogva)* Moslék szendvics! Ezzel ugyan nem megyek sokra!

(VUJICSICS MARIETTA fordítása)

Felelős kiadó: Siklósi Norbert, a Lapkiadó Vállalat vezérigazgatója

60 4318 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor vezérigazgató